

Jaarstukken 2017

KEUNSTWURK

ADVISEERT, ONDERSTEUNT EN ONDERNEEMT
VOOR KUNST & CULTUUR IN FRYSLAN

JAARSTUKKEN 2017 / KEUNSTWURK

Keunstwurk Jaarstukken 2017

Voorwoord

Inleiding

Inhoudelijk verslag

>	PROGRAMMA 1:	LEARE	1
>	PROGRAMMA 2:	FERNIJING	19
>	PROGRAMMA 3:	MEIDWAAN	23
>	PROGRAMMA 4:	STIPE	36

Financieel verslag 2017 43

Bijlagen

>	BESTUURSSAMENSTELLING	44
>	KEUNSTWURK IN DE MEDIA	45
>	KEUNSTWURK ONLINE	48

JAARSTUKKEN 2017 / KEUNSTWURK

Voorwoord

Dit jaarverslag maakt met de jaarrekening deel uit van de verantwoording van Keunstwurk over het jaar 2017. Het verslag is een beknopte weergave van de uitvoering van beleid, de organisatie, de dienstverlening en de jaarcijfers zoals is vastgesteld door het bestuur.

2017 was het eerste jaar van de nieuwe beleidsperiode 2017/2020 - *Kunst kleurt iedereen*. In ons beleidsplan geven we op hoofdlijnen aan waar we willen staan ná 2020. We hebben geprobeerd hiermee 'inhoudelijke brandstof' te creëren voor onszelf en onze partners, door in te zetten op ambitieuze maar realistische doelen. Naast ontwikkelingen en vernieuwingen op inhoudelijk vlak streven we ook naar verbetering en ontwikkeling op organisatorisch gebied. Hiermee houden we aansluiting bij een veranderd veld.

Samen met heel veel partners hebben we dit jaar in Fryslân kleur gegeven aan kunst en cultuur. Kleur in het ondersteunen en coördineren van programma's en projecten ten behoeve van het onderwijs, het culturele en het maatschappelijk veld. Tegelijkertijd was 2017 een jaar waarin belangrijke stappen zijn gezet in voorbereiding op 2018, het culturele hoofdstad jaar.

Binnen de personeelsformatie van Keunstwurk is in 2017 geïnvesteerd in (verdere) attitude ontwikkeling. Daarbij bestond veel aandacht voor competenties op het gebied van coaching en hebben we geïnvesteerd in projectmatig werken. De resultaten die we hierin in dit jaar hebben behaald geven veel vertrouwen voor nieuwe manieren van werken in de toekomst.

Steeds verder kristalliseert de toegevoegde waarde van Keunstwurk in het veld zich uit door de manier waarop onze medewerkers omgaan met de verbinding te maken, ondersteuning te bieden, advies te geven, coaching te bieden, het ontwikkelen van producten, innovatie bij de kop te pakken en kennis te ontwikkelen en te delen.

Kortom: 2017 was voor ons een bij uitstek toekomstgericht jaar. Een jaar van belangrijke stappen, met interessante uitdagingen voor de langere termijn zoals de legacy van LF2018. Maar bovenal een jaar van groeiende onderlinge verbondenheid.

Douwe Zeldenrust,
directeur

Inleiding

Keunstwurk is een advies- en expertiseorganisatie die onder meer zorgt voor:

- > professionalisering en versterking van het culturele veld in Fryslân
- > deskundigheidsbevordering
- > beleidsmatige onderbouwing
- > praktische ondersteuning
- > adviseren en aanjagen van initiatieven met name op het gebied van cultuureducatie- en participatie

In 2017 hebben we waar het kan projectmatig gewerkt aan onze vier programma's, gebaseerd op het beleidsplan *Kunst kleurt iedereen* en het uitvoeringsplan van de provincie. Vanuit de programma's hebben we instrumenten benoemd, waarmee we overkoepelende doelen willen halen. [De programma's zijn:](#)

1. **LEARE**
 - a > Jong Geleerd
 - b > Cultuureducatie
 - c > Keunstwurk Plein

2. **FERNIJING**
 - a > Labs
 - b > Productontwikkeling
 - c > Onderzoek

3. **MEIDWAAN**
 - a > Kunst en maatschappij
 - b > Cultuurparticipatie

4. **STIPE**
 - a > Advies en ondersteuning
 - b > Informatie
 - c > Prijzen
 - d > Ondersteuning koepels

Programma LEARE

Overzicht programma's, instrumenten, producten

Opzet van het programma

In dit programma richten we ons op activiteiten en ondersteuning rondom participatie en educatie. Uitgangspunt is 'een leven lang leren'.

Het programma krijgt inhoud vanuit drie instrumenten:

- 1 > jong geleerd (talentontwikkeling)
- 2 > cultuureducatie (onderwijs)
- 3 > Keunstwurkplein (kennisdelen)

1 > Leare - Jong geleerd

Producten:

- a > Impuls Jeugd- en Jongerentheater
- b > fulkaan
- c > Kunstbende
- d > Spelenderwijs orkesten
- e > Sjongfestival foar bern
- f > Fries Jeugdorkest

A > IMPULS JEUGD- EN JONGERENTHEATER

Doel:

Verbeteren perspectief van jong talent. Creëren van nieuwe kansen voor jongeren die willen professionaliseren of zich willen door-ontwikkelen tot (top) talent. Uitwisseling van kennis, expertise van en samenwerking met partijen die zich bezig houden met talentontwikkeling op verschillende vlakken in de kunsten.

Er is een impuls gegeven aan het jeugd- en jongerentheater in Fryslân door in te zetten op een aanbod voor jongeren die op zoek zijn naar verbreding en verdieping en dat in hun eigen regio niet direct kunnen vinden. Dit is gedaan binnen het programma van *fulkaan*. Het netwerk jeugdtheater (docenten en makers) is actief betrokken om de betreffende jongeren te bereiken. Jonge theatermakers en docenten uit Fryslân en daarbuiten zijn ingezet als docenten tijdens de *fulkaan Simmer Akademy*.

Aanleiding:

Keunstwurk organiseerde in samenwerking met Stichting Amateuroaniel Fryslân ieder jaar een jongerentheaterdag. Deze formule begon succesvol, maar de afgelopen jaren is het steeds lastiger om voldoende deelnemers te vinden. Daarom zijn we op zoek gegaan naar een nieuwe aanpak om de jongeren in Fryslân verbreding en verdieping aan te bieden op het gebied van theater. Een die beter aansluit bij de ontwikkelingen in het veld. Hierin vonden we aansluiting bij *fulkaan*. *fulkaan* biedt nieuwe kansen voor jonge Friese musici met als doel om talent te stimuleren en te ontwikkelen. In 2017 zijn we gestart met een theaterroute binnen *fulkaan*. Een kleinschalige piloteditie, die in de toekomst verder uitgebouwd kan worden.

Rol Keunstwurk:

Keunstwurk heeft een ondersteunende en verbindende rol bij het realiseren van de concrete acties. Alle overige partijen hebben bij het leveren van een bijdrage een uitvoerende rol.

Partners:

STAF, betrokken docenten.

Resultaten:

Tijdens de *Simmer Akademy*, in de laatste week van de schoolvakantie (28 aug - 2 sept), hebben zestien jongeren een week lang masterclasses gevolgd van professionele theatermakers en docenten. De masterclasses waren gericht op viewpoints, stemvorming, camera-acteren en de cross-over muziektheater.

Tijdens het cross-overprogramma werd gewerkt aan een korte presentatie voor de ouders en belangstellende op 2 september. Daarnaast is er een videoclip opgenomen voor het nummer 'seis oere thús', het openingslied van LF2018. Tijdens deze piloteditie zijn we gestart met een groep, van zestien jongeren. Deze jongeren zijn geselecteerd door hun eigen theaterdocent of regisseur en waren afkomstig van diverse jeugdtheaterscholen, jongerenploegen, iepenloftspullen, gelegenheidsproducties uit heel Fryslân. De docenten en regisseurs zijn door Keunstwurk uitgenodigd om talentvolle jongeren op te geven voor een goldcard.

Deze activiteit was gericht op een bredere doelgroep (kennismakingsniveau) en slechts 1 of 2 dagen i.p.v. een hele week.

Evaluatie:

Onder de deelnemers en docenten is een enquête uitgevoerd. Beide doelgroepen waren zeer positief over deze piloteditie. De jongeren vonden het bijzonder leuk en leerzaam.

Tijdens de netwerkbijeenkomst Jeugdtheater in november 2017 was de feedback op *fulkaan* zeer positief. Het wordt gezien als een geschikt platform om meer verbinding te vinden tussen de verschillende aanbieders, de routes voor talent vorm te geven en een kwaliteitsimpuls te geven aan het jeugd- en jongerentheater in Fryslân.

B >

FULKAAN

Doel:

Talentvolle jongeren een impuls geven, Samenwerking stimuleren/verbinden van partijen, zodat gezamenlijk gezocht kan worden naar nieuwe structurele mogelijkheden voor talentontwikkeling.

Aanleiding:

In 2013 is de systematiek rond een aantal jeugdorkesten en een jeugdkoor omgevormd tot een nieuwe werkwijze, waarbij jonge talenten en jonge kunstprofessionals samen experimenten uitvoeren. Talentvolle jongeren worden geselecteerd om deel te nemen. Hierbij wordt nauw samengewerkt met alle talentvoorzieningen op het gebied van muziek, inclusief particuliere muziekdocenten.

Rol Keunstwurk:

Keunstwurk is coördinator, verbindt en faciliteert zowel de *Simmer Akademy* als de randvoorwaarden voor de Ateliers. Bij alle onderdelen van *fulkaan* hebben de (lokale) partners een uitvoerende rol.

Partners:

15 muziekfederaties, docenten en regionale kunstencentra, OMF, de Lawei, SAKO, Friesland, Pop, Popfabryk, Prins Claus Conservatorium (inzet studenten), D'Drive, NHL, docenten en artiesten landelijk, CityProms, VERS, FReeze, City Jazz Leeuwarden, Jeugdorkestenfestival.

Resultaten:

a > fulkaanCLASS:

De *fulkaan*CLASS is van 24 t/m 26 april 2017. Hier krijgen de winnaars muzieklessen van topmuzikanten en docenten. Daarmee kunnen ze zich muzikaal ontwikkelen en voorbereiden op het provinciaal solistenconcours De Klank fan Fryslân en De Slach fan Fryslân. Er waren zo'n 50 deelnemers en circa 300 bezoekers.

De Klank & Slach fan Fryslân:

De Klank & Slach fan Fryslân is het provinciale solistenconcours van de Organisatie van Muziekverenigingen in Fryslân (OMF). In 2017 werd voor het eerst de solistenconcoursen *De Klank fan Fryslân* en *De Slach fan Fryslân* op een dag georganiseerd. In De Lawei werden in drie zalen tegelijk gespeeld door de jonge deelnemers. *fulkaan* verzorgde tijdens het juryberaad een play-in voor alle deelnemers.

b > De fulkaan Simmerakademy:

28 augustus tot 3 september (250 bezoekers).

Met een mooi programma waaronder een pilotprogramma met theater en een special class, voor het instuderen van het lied *Seis oere thús* van Nynke Laverman waren dit jaar 73 jonge talenten betrokken bij de *fulkaan Simmerakademy*. Dit betekent dat gedurende een week, de jongeren dagelijks een dagprogramma krijgen aangeboden in de schouwburg De Lawei.

De ochtend-lessen zijn masterclasses die gericht zijn op verdieping van vaardigheden voor je eigen instrument. De middaglessen richten zich op verbreding van je ervaring. Spelen in een ander muziekgenre dan je gewend bent, spelen in ensembles van een bijzondere setting of spelen in ensembles die normaal niet gemakkelijk tot stand gebracht kunnen worden (bijv. een saxofoonspecial). Dit jaar was er voor het eerst een theaterklas aanwezig. Hierdoor kon in het middagprogramma ook een éénmalige cross-over tot stand gebracht worden over muziektheater. Deze editie van de *Simmerakademy* smaakt naar meer. Vooral naar meer diversiteit onder deelnemers. De wensen voor volgend jaar is bijvoorbeeld om meer vocale talenten te trekken en zang en popmuziek ook een plaats te geven.

Podiumpresentaties van jonge talenten in het kader van *fulkaan*:

- > Solistenprijs op CityProms (24 juni 2017 - Wilhelminaplein in Leeuwarden). Onder de deelnemers van *De Klank en Slach fan Fryslân* werden er vier solistenprijzen uitgereikt. Deze vier winnaars mochten een solo spelen met brassband *Soli Brass* tijdens het klassieke festival *CityProms*. Op 25 juni schitterden zij op het hoofdpodium op het Wilhelminaplein.
- > Het 47^e Jeugdorkestenfestival (zaterdag 24 juni 2017 in Leeuwarden). Dertien orkesten namen deel aan het festival. Door de samenwerking met *CityProms* vond het festival in De Harmonie en op het hoofdpodium van het festival plaats. Aansluitend van het festival konden deelnemers en begeleiders meedoen aan een workshop boomwhackers. Deze workshop werd financieel ondersteund door *fulkaan*.

c >

fulkaanSTIPE

In 2017 werden er een aantal projecten gestimuleerd met een financiële bijdrage. Deze projecten werken samen met verschillende partijen en doelgroepen. Hun doel is het stimuleren van talent lokaal en in de regio volgens de *fulkaan* methodiek.

- > **Versfestival:**
fulkaan heeft bijgedragen in de *Birds & Brass* editie met het *Broken Brass Ensemble* bij de opening van VERS 2017. Uit diverse gemeenten deden 80 jongeren mee aan de workshops en opening van VERS (4 februari 2017 - Sneek, 80 deelnemers, 1000 bezoekers).
- > **Ut 'e Keunst solistenconcours:**
Met de bijdrage van *fulkaan* werd er in 2017 in de Gemeente De Fryske Marren voor het eerst een solistenconcours georganiseerd door de net opgerichte federatie *Ut 'e Keunst*. Op 11 februari vond het solistenconcours plaats in centrum voor de kunsten It Toanhûs in Joure. Het solistenconcours werd aangevuld met een workshop van de topband *Broken Brass Ensemble* (11 februari 2017 - Joure, 30 deelnemers, 150 bezoekers).
- > **The Voice of Drachten:**
27 mei 2017 voorronde in Drachten, 24 juni 2017 finale op Simmerdeis in Drachten.
Na *The Voice of Heerenveen* is er sinds 2017 ook de *The Voice of Drachten*. Met behulp van *fulkaan* kon dit prachtige initiatief worden opgezet. Met niemand minder dan Voice-winnares Iris Kroes als jurylid bij de finale. Amber Jellema mag zich *The Voice of Drachten* noemen van 2017 (15 deelnemers voorronde, 7 deelnemers finale, 200 bezoekers).
- > **Freeze Festival:**
Een bijdrage aan de workshops op de zondag. Met tips en crossovers (december 2017 - Leeuwarden 20 deelnemers, 800 bezoekers).

C > KUNSTBENDE

Doel:

Jongeren in Fryslân een eerste podiumervaring in een professionele setting bieden.

Aanleiding:

Voor jongeren is Kunstbende een belangrijk podium. Het laagdrempelig (iedereen kan meedoen) en nodigt uit tot ontmoeting met andere jongeren. Centraal staat de Friese Voorronde die jaarlijks in de periode maart/april plaatsvindt, dit jaar in Sneek.

Rol Kunstwurk:

Adviseur, contactpartij voor de landelijke organisatie.

Partners:

Kunstbende, Cultuur Kwartier Sneek, vo en mbo, Neushoorn.

Rolverdeling:

Kunstwurk is als provinciale speler de eerste partner van de landelijke organisatie van Kunstbende en van de provincie Fryslân. Kunstwurk heeft een centrale coördinerende en faciliterende rol. De uitvoering van de voorronde, maar ook de werving binnen scholen en lespraktijken wordt door regionale partijen uitgevoerd.

Resultaten:

De Voorronde van 2017 vond 12 april plaats op in Sneek. Er stonden 67 acts, die uitgevoerd werden door 255 jongeren in de categorieën: dans, expo, fashion, film, muziek, taal en theater. Voor de categorie DJ is op 4 maart een aparte avond in Neushoorn georganiseerd
De deelnemers zijn voorafgaand aan de voorronde goed gevolgd, er is

wekelijks contact geweest met hen, zodat iedereen goed voorbereid zijn deelname neer kon zetten. De winnaars van de verschillende categorieën zijn gecoacht voor de afvaardiging naar de landelijke eindwedstrijd op 1 juli. Hierbij zijn geen landelijke prijzen in de wacht gesleept.

Evaluatie:

De evaluatie vindt mondeling plaats tussen de uitvoerende partijen: Kunstbende, Cultuur Kwartier Sneek en Keunstwurk.

D > SPELENDERWIJS ORKESTEN

Doel:

Kinderen een eerste ervaring bieden in een orkestsamenstelling, waarbij samenspelen centraal staat.

Aanleiding:

Spelenderwijs orkesten zijn een mooie voorziening voor kinderen die voor het eerste in een orkest willen spelen in een buitenschoolse setting. De Spelenderwijs orkesten werden landelijk uitgezet naar verschillende provincies en verlopen met verschillende successen. In Friesland is in Opsterland een pilotproject gestart dat uitgevoerd werd door de FOM. Het is een vernieuwde aanpak, die is opgestart omdat het regionale cultuurcentrum (Ateliers Majeur) zich steeds meer terugtrekt uit dit gebied. Resultaten en ervaringen van de auditieve werkwijze worden door Keunstwurk gevolgd, zodat deze beschikbaar kunnen komen binnen de sector.

Rol Keunstwurk:

Adviseur.

Partner:

FOM (Federatie Opsterlandse Muziekverenigingen).

Resultaten:

In Opsterland is de pilotproject voor Spelenderwijs orkesten uitgevoerd en geëvalueerd. Door observaties en via formulieren verkregen informatie is samengevat in een korte notitie met ervaringen en aanbevelingen. Deze aanbevelingen worden beschikbaar gesteld aan partijen die ook willen starten met de nieuwe methode. Vanaf 2018 worden ook Spelenderwijs orkesten in de Fryske Marren uitgevoerd.

E > SJONGFESTIVAL FOAR BERN

Doel:

Het bieden van mogelijkheden voor podiumpresentaties van schoolkinderen en continuïteit en mogelijke uitbreiding van het 'Sjongfestival foar bern'.

Aanleiding:

De inzet in 2017 was om scholen in Fryslân te bereiken en te bewegen om mee te doen aan de opening van het culturele hoofdstad jaar in 2018 en daarna mee te doen aan het Sjongfestival, dat gaat plaatsvinden tijdens CityProms (ook in het kader van LF2018), juni 2018. Er zijn ruim 30 scholen geworven die mee doen aan de opening. De inschrijvingen voor het Sjongfestival 2018 zal 1 februari 2018 opengaan. De finale vindt plaats in juni 2018, tijdens CityProms in Leeuwarden. Het Sjongfestival foar bern is een tweejaarlijks product wat dit jaar in andere context is komen te staan door LF2018. Het festival wordt al tientallen jaren georganiseerd en is een samenwerking tussen Keunstwurk, Cedin, Omrop Fryslân en Afûk. Normaal gesproken wordt alleen het Sjongfestival

als wedstrijd georganiseerd maar in dit geval is het in twee delen opgesplitst. Hierdoor kon het Sjongfestival integreren in het programma van LF2018.

Rol Keunstwurk:

Keunstwurk is de verbinder tussen het Sjongfestival, de impulsregeling Muziek, het deskundigheidsproject Wy Sjonge. Keunstwurk helpt het festival om basisscholen voor het festival te bereiken.

Partners:

Cedin, Omrop Fryslân, Afûk, KEK2, Lân fan Taal, Never Ending Orchestra, SAKO, Wy Sjonge, Tryater, Cityproms.

Resultaten:

Het programma van het Sjongfestival bestaat uit twee delen. Eén daarvan is grotendeels in 2017 uitgevoerd. Het gaat hierbij om het meewerken aan de opening van LF2018 op 26 januari waaraan de kinderen op de basisscholen via een video op Facebook live kunnen meedoen.

De werving bestond uit de volgende onderdelen: folder (verspreid onder alle scholen), PR en workshop op de KEK-inspiratiemiddag op 8 november. Ter ondersteuning van de deelname van de scholen is een toolkit gemaakt, aan de hand waarvan een video-inzending gemaakt kon worden. Momenteel zijn de scholen die meedoen nog aan de slag met de toolkit dus we zijn in afwachting van de resultaten.

Evaluatie:

Aangezien het project nog in volle gang is, heeft nog geen evaluatie plaatsgevonden.

F >

FRIES JEUGDORKEST

Doel:

Het laten floreren van een belangrijke orkestvoorziening voor talentvolle jongeren.

Aanleiding:

Het Fries Jeugdorkest is een belangrijke voorziening voor jongeren met talent op het gebied van klassieke orkestmuziek. De ondersteuning van Keunstwurk maakt het mogelijk dat er werkruimten zijn voor de dirigent en zijn ondersteuners. Het Fries Jeugdorkest werkt zelfstandig aan zijn resultaten.

Rol Keunstwurk:

Facilitering en afstemming, ambassadeur.

Partner:

Fries Jeugdorkest.

Resultaten:

Keunstwurk faciliteert het orkest door iedere week bureau faciliteiten beschikbaar te stellen aan de dirigent en de ondersteuners van het orkest. Daarnaast verzorgt Keunstwurk de financiële zaken. Regelmatig wordt overleg gevoerd en waar mogelijk wordt de samenwerking verbeterd.

2 > Programma Leare - cultuureducatie

Producten:

- a > KEK2/Lân fan Taal
- b > Kultuerfilter
- c > Impuls erfgoedonderwijs
- d > impuls muziekonderwijs
- e > 2018 junior
- f > Karavaan

A > KEK2/LAN FAN TAAL

Doel:

KEK2 staat voor een vierjarig programma Kultuer Edukaasje mei Kwaliteit voor het primair onderwijs waarvan 2017 het startjaar is.

KEK2 richt zich op:

1. *Ontwikkeling en verdieping van cultuuronderwijs in het curriculum van basisscholen leidend tot verankering en meer eigenaarschap bij scholen*
2. *Bereik qua aantallen scholen vergroten en de spreiding over heel Fryslân*
3. *In gezamenlijkheid met het werkveld onderzoeken en ontdekken wat de beste structuur is voor betekenisvolle cultuureducatie met kwaliteit.*

2017 was een opstartjaar waarbij de basis is gelegd om bovenstaande doelstellingen stapsgewijs en planmatig te realiseren.

Er is gedurende het jaar een team van meimakers gevormd welke is begonnen met het bezoeken en begeleiden van scholen door heel Fryslân. Het samenstellen van het team van meimakers en inrichten van de functies en afstemming van de samenwerking met regionale culturele instellingen vroeg meer tijd dan vooraf voorzien. Het bereik qua aantallen scholen zit daardoor nog niet op het gewenste niveau maar door het werken aan de basisvoorwaarden kan het bereik in 2018 versneld worden verbeterd. Er zijn met de meimakers tools ontwikkeld en vormgegeven ten behoeve van de uitvoering. Deze zullen vanaf 2018 intensief worden gebruikt op de scholen.

Via diverse bijeenkomsten en overlegvormen is het onderzoek en de ontdekkingstocht opgestart. Daarnaast is er geïnvesteerd in provincie brede samenwerking tussen culturele instellingen, onderwijsinstellingen, bibliotheken en onderwijsinstellingen.

Aanleiding:

KEK2 is in nauwe samenwerking met Lân fan Taal opgezet. De samenwerking is een voorbeeld van een werkwijze waarbij de nalatenschap van LF2018 geborgd wordt.

Rol Keunstwurk:

Keunstwurk is penvoerder van KEK 2017-2020, Lân fan Taal verzorgt de vertaling van het plan naar uitvoering van diverse deelprojecten en de verbinding tussen taal, kunst en cultuur. Waaronder ook LF2018.

Partners:

Fonds voor Cultuurparticipatie, Provincie Fryslân, lokale, regionale en provinciale educatieve cultuuraanbieders, noordelijke partners We the North, schoolbesturen, pabo's en kunstvakopleidingen NHL/Stenden, Cedin, Lân fan taal, Bibliotheken, Kunstcade.

Resultaten:

Beoogde resultaten uit productplan versus realisatie:

- 1 > *In 2020 heeft 90% van de Friese basisscholen cultuur in hun schoolvisie opgenomen en daarmee hun eigenaarschap vergroot.*
Om dit te realiseren is een team van meimakers gevormd welke scholen begeleidt rond cultuuronderwijs. Zij helpen de scholen bij de ontwikkeling van hun curriculum en het vormgeven van hun visie op cultuuronderwijs.
Ten behoeve van dit proces zijn daarbij drie meimakers op bezoek gegaan bij de boven-schoolse organisaties die hiervoor openstaan. Dit als start van intensievere meerjarige relaties en uitbreiding van de samenwerking op bestuursniveau (onder punt 6 meer over de meimakers).
Bereik aantal scholen met KEK-programma Beoogd 2017: 250.
De selectie en werving en het inwerken van de meimakers vroeg meer tijd dan op voorhand ingeschat. Vandaar dat veel later dan gepland kon worden gestart met het bezoek van de scholen. In totaal zijn in 2017 iets meer dan 80 scholen bereikt. In de eerste helft van 2018 willen we een inhaalslag maken v.w.b. dit bereik.
- 2 > *Inhoudelijk zijn de kerndoelen van kunstzinnige oriëntatie verbonden met taaleducatie. Dit wordt verankerd in doorgaande leerlijnen en ontwikkelgebieden.*
Dit is uiteraard een meerjarig proces. Nu de uitvoering van het educatieve Lân fan taal en KEK2 onder één organisatie valt wordt het leggen van verbindingen vergemakkelijkt. De scholen reageren ook overwegend positief op de verbindingen die worden gelegd tussen Taal en Kunst en Cultuur. Ze vinden dit logisch en interessant.
- 3 > *Deelname aan KEK is gelijkmatig verspreid over de provincie.*
In 2017 is op 61 scholen een start gemaakt met het KEK-programma. Heel Fryslân is opgedeeld in diverse regio's die elk onder de verantwoordelijkheid van één van de acht generalistische meimakers vallen. Zij bezoeken de scholen samen met de regio-meimakers (de vertegenwoordigers van lokale en regionale kunstencentra).
In de uitvoering worden diverse specialistische meimakers ingezet voor het verzorgen van trainingen, inspiratieprojecten en begeleiding van schoolteams. Door deze regio-indeling en gezamenlijke aanpak wordt een gelijkmatige spreiding en een hoog bereik gegarandeerd voor de komende jaren.
- 4 > *Alle betrokkenen hebben een taal ontwikkeld waarin het begrippenkader rond cultuureducatie benoemd is.*
De Kunst van het Verdwalen en de Taalkit zijn twee werkboeken die in december 2017 als geschenk aan elke school zijn verstuurd. Deze werkboeken worden in het komend jaar gebruikt bij de inspiratieprojecten en teamtrainingen op de scholen. Leerkrachten en educatieve medewerkers van culturele instellingen worden getraind in het gebruik van de werkboeken en het ontwerpen van eigen lessen vanuit deze basis. Daarnaast worden er lessen 'Wat is kunst' ontwikkeld, samen met Kunstcade, die in de langere leerlijn cultuureducatie passen.
- 5 > *De deskundigheid van leerkrachten en betrokkenen is toegenomen.*
In november werd een succesvolle inspiratiebijeenkomst gehouden te Leeuwarden waaraan werd deelgenomen door 32 leerkrachten en medewerkers van diverse instellingen. Provincie breed worden samenwerkingen geïntensiveerd op gebied van kunst, cultuur en taal. Zoals bijvoorbeeld in Sjongfestival foar Bern. Op diverse scholen zijn teamtrainingen verzorgd rond KEK, Wat is Kunst/ Cultuuronderwijs? Hoe doen we het nu en waar willen we naar toe?

- 6 > *Plusminus 40 meimakers zijn in functie.*
In 2020 zijn 40 meimakers operationeel.
In 2017 zijn er 18 meimakers actief.
In januari 2018 telt het team van meimakers al acht generalisten, elf regio-meimakers en zestien specialisten, in totaal dus 35.

Evaluatie:

Ten behoeve van KEK2 is een nieuw klantencontactensysteem ingericht. In dit CRM worden alle activiteiten met scholen en culturele instellingen vastgelegd (overlegvormen, trainingen, workshops en begeleidingsmomenten) en alle overige netwerkbijeenkomsten (kennisdeling, onderzoek, inspiratiemomenten etc.).

Op deze wijze kan het bereik goed worden vastgesteld maar ook kan de inhoudelijke kwaliteit goed worden gemonitord. Daarbij is het CRM een instrument om de onderlinge informatievoorziening tussen meimakers en instellingen te vergroten en te vergemakkelijken.

Met de NHL (afdeling Onderzoek Kunst en Educatie) zijn eind 2017 afspraken gemaakt om gedurende de hele periode het KEK-programma te monitoren en te evalueren. Dit traject start in het voorjaar van 2018.

B >

KULTUERFILTER

Doel:

Het doel van Kultuerfilter is het onderwijs en de cultuursector te informeren over mogelijkheden en ontwikkelingen omtrent cultuureducatie binnen het primair en voortgezet onderwijs.

Aanleiding:

Hoewel de informatieve site Kultuerfilter onderdeel is van het programma KEK2 wordt hij als product hier apart beschreven. Dit omdat de site een langere looptijd heeft dan KEK2 en het een meer algemeen doel dient, namelijk het informeren van onderwijs en het cultuurveld over cultuureducatie. Zomer 2017 is de nieuwe website Kultuerfilter in gebruik genomen. De site biedt aanbod, inspiratie en nieuws. Op dit moment biedt Kultuerfilter de sector een statisch podium om haar aanbod te presenteren. Daarnaast wordt informatie over cultuureducatie binnen Fryslân ontsloten. De site is doorlopend in ontwikkeling. Aanpassingen zijn er op gericht dat Kultuerfilter een modern, interactief platform wordt, waar vanuit onderwijs en cultuursector effectief informatie wordt uitgewisseld.

Rol Keunstwurk:

Beheerder, onderdeel van KEK.

Partners:

Alle cultuuraanbieders in Fryslân.

Resultaten:

- > *Kultuerfilter aanpassen aan het vernieuwde programma KEK!2017-2020.*
KEK2 wordt gepresenteerd op Kultuerfilter en vertegenwoordigt een substantieel deel van de site. Omgekeerd kan echter ook gesteld worden dat KEK! zich heeft aangepast aan het vernieuwde Kultuerfilter. Beiden hebben zich hand in hand met elkaar ontwikkeld.
- > *De site klantvriendelijker uitbouwen, zodat informatie adequaat aansluit bij actuele ontwikkelingen in Fryslân.*
De opzet en vormgeving van Kultuerfilter is het afgelopen jaar in een nieuw jasje gestoken. Op dit moment kan de site worden gekarakteriseerd als werkbaar, maar nog onvoldoende klantvriendelijk. Er worden deels al sterke 'labels' gepresenteerd (KEK2, UurCultuur, de 2018 Karavaan), maar de indeling en lay-out zijn voor gebruikers verwarrend.

- > **1.400 abonnees**
De nieuwsbrief is in januari 2018 voor het eerst sinds voorjaar 2017 verstuurd, naar 752 abonnees. Het relatief geringe aantal abonnees is terug te voeren op het gegeven dat de Kultuerfilter communicatief op een lager pitje heeft gedraaid vanwege personele ontwikkelingen.

Evaluatie:

Kultuerfilter is nog in opbouw. Er is nog niet sprake van evaluatie.

C > **IMPULS ERFGOEDONDERWIJS**

Het oorspronkelijke plan, om een lesprogramma over de canon van Fryslân te maken is niet doorgestaan omdat dit programma niet voldoende vorm kreeg. Het alternatief is geworden: de wedstrijd 'Beste erfgoededucatie project van Fryslân'.

Doel:

Zichtbaar maken van en een impuls geven aan educatieve erfgoedactiviteiten. Een stimulans geven aan samenwerking tussen scholen en erfgoedinstellingen.

Aanleiding:

Erfgoededucatie vormt een belangrijk onderdeel van cultuureducatie in het primair onderwijs. Toch wordt erfgoed nog lang niet altijd herkend als cultuureducatie. Door het delen van good practice wordt aandacht gevestigd op erfgoededucatie binnen en buiten het onderwijs.

Rol Keunstwurk:

Adviseur, initiatiefnemer, organisatie.

Partners:

museumfederatie Fryslân, Fries educatief platform (FEP), Lectoraat taalgebruik en leren van de NHL.

Resultaten:

Het beoogde resultaat was deelname door tien à twaalf erfgoedinstellingen. Uiteindelijk bleken vijf instellingen een project in te dienen.

Vermoedelijk zijn er minder projecten ingediend omdat veel programma's niet voldoen aan de eis dat het project ontwikkelt is in samenwerking met leerkrachten uit het primair onderwijs.

De uitreiking van de prijs vindt plaats op 4 april 2018 in het provinciehuis.

De winnaar is Ameland, met een prachtig heem-project dat op alle Amelander scholen wordt uitgevoerd.

De jury heeft de ingediende projecten beoordeeld op drie criteria:

Inhoudelijke waarde

Het project moet aansluiten bij het curriculum van het primair onderwijs: met name bij kerndoel 56, maar vandaaruit ook verbonden met andere vakgebieden.

Samenwerking

Het project is aantoonbaar ontwikkeld in samenwerking met een schoolteam of enkele leerkrachten uit het primair onderwijs. Indien het project door een zzp'er is ontwikkeld is naast samenwerking met leerkrachten ook samenwerking met een (erfgoed gerelateerde) culturele instelling aantoonbaar.

Uitvoering

Het project valt op door originele benadering, eigentijdse werkvormen, leerstijlen en presentaties. De kwaliteit van uitvoeringen meet de jury af aan de mate waarin het project is doordacht en uitgewerkt.

Doel:

Friese scholen stimuleren meer prioriteit te geven aan muziekonderwijs en mee te doen aan de regeling Impuls muziekonderwijs. Friese scholen ondersteunen rondom de regeling Impuls muziekonderwijs en daarmee het muziekonderwijs verbeteren binnen het primair onderwijs.

Aanleiding:

De regeling Impuls muziekonderwijs voor het po vormt een kans voor scholen om het muziekonderwijs beter op orde te brengen en leerkrachten deskundiger te maken. Keunstwurk biedt extra hulp aan de scholen bij het doen van een aanvraag uit de regeling.

Aangezien de scholen geacht worden om steeds meer taken op zich te nemen en de werkdruk en beloning van leerkrachten momenteel veel in het nieuws is kunnen we spreken van een toenemende behoefte voor professionele ondersteuning bij het invullen van goed muziekonderwijs.

Rol Keunstwurk:

Keunstwurk faciliteert, ondersteunt en adviseert scholen bij hun aanvraag, is trajectbegeleider en zorgt voor deskundigheidsbevordering.

Partners:

FCP, primair onderwijs, culturele centra, zzp'ers, muziekverenigingen, docentencollectieven.

Resultaten:

In het eerste verkenningsjaar hebben de scholen hun wensen geformuleerd en kenbaar gemaakt. Afspraken over eigenaarschap van de regeling, het verwachtingspatroon en de rolverdeling van alle partijen was in eerste termijn erg belangrijk om er voor te zorgen dat er een positief klimaat ontstond om de gewenste impulsen in gang te kunnen zetten.

Het goed organiseren en documenteren van het proces en de afspraken die werden gemaakt was daarbij een voorwaarde. Keunstwurk ontwikkelde daarvoor een dossier met daarin een document budgetbewaking en een logboek zodat alle betrokkenen (directie, lcc-ers, adviseurs en contactpersonen) snel en praktisch toegang hebben tot de actuele stand van zaken. Dit dossier zal te zijner tijd een plek krijgen in het - in ontwikkeling zijnde - CRM systeem waarin scholen hun gegevens over het totale curriculum in kwijt kunnen.

Na het introduceren van de Impulsregeling en het in gebruik nemen van het dossier hebben de scholen, ieder op hun eigen wijze, een planning gemaakt voor de opzet van een doorgaande leerlijn muziek, teamdeskundigheidsbevordering en voor inspiratielessen in de klas. Voor iedere school volgden daarna teambijeenkomsten met diverse thema's waar ze vooraf zelf voor hadden gekozen. Voorbeelden zijn: zangworkshops, workshops werken met een digitale methode en inspiratieworkshops dirigeren, slagwerk en boomwhackers.

Vanuit veel scholen zijn leerkrachten ook individueel lessen in zang, gitaar, keyboard- en djembé gaan volgen om zich meer te bekwamen in het zelf geven van de muzieklessen.

Evaluatie:

Keunstwurk verzorgt de monitor van de Impuls Muziekonderwijs binnen alle deelnemende scholen. Na de QuickScan volgt halverwege het driejarige traject een VoortgangScan waarna het traject wordt afgesloten met een EvaluatieScan.

D > LF2018 JUNIOR

Doel:

Zo veel mogelijk scholen (po) de kans bieden om betrokken te zijn bij Leeuwarden-Fryslân 2018.

Aanleiding:

Een van de doelen van LF2018 is dat alle kinderen en jongeren actief meedoen aan dit culturele evenement. 2018 junior is geslaagd als educatieve programma's inhoudelijk aansluiten bij de centrale gedachten van LF2018.

Rol Keunstwurk:

Coördinatie, verbindende partij.

Partners:

LF2018 en po.

Resultaten:

2018 junior heeft dit jaar vorm gekregen door middel van de volgende onderdelen:

- > <https://www.kultuerfilter.nl/lesprogrammas/>
Een website waar scholen op thema, leeftijd en regio kunnen zoeken naar geschikt educatief aanbod.
- > <https://www.kultuerfilter.nl/uurcultuur/>
Een kunstmenu bestaande uit voorstellingen of een lesprogramma van Tresoar op school. En een combinatie van voorstelling + bezoek aan Fries Museum, Oldehove of de Taletún.
- > Het openingslied verbonden met KEK2 en Sjong. Een programma waar alle scholen aan mee kunnen doen. Waarbij een workshopmiddag voor leerkrachten in het po is georganiseerd.
- > Coördinatie/planning van schoolbezoeken aan de Taletún. Keunstwurk organiseert de logistieke organisatie voor de Afûk rondom de schoolbezoeken aan de Taletún.
- > De start van het project Karavaan voor het voortgezet onderwijs. In dit programma wordt cultureel aanbod (en specifiek: aanbod dat vanuit LF2018 is ontstaan) gekoppeld aan scholen. De scholen krijgen ondersteuning om de activiteiten in te bedden binnen het curriculum van de school. Dit project wordt uitgebreid omschreven in het onderstaande item.

F > KARAVAN | 2018 JUNIOR

Doel:

Karavaan is bedoeld om kunstactiviteiten en het voortgezet onderwijs met elkaar in contact te brengen.

Aanleiding:

In vervolg op het pilotproject voor het voortgezet onderwijs van de provincie Fryslân is Karavaan opgezet met een brede aanbodgerichte insteek, als zodanig gecommuniceerd in het voorjaar van 2017 en een verdiepende, vakoverstijgende aanpak (zoals beschreven in het projectplan naar de Provincie Fryslân).

Rol Keunstwurk:

Coördinatie, adviseur.

Partners:

provincie Fryslân, Singelland Drachten, Marnecollege Bolsward, Museum Drachten, DeLawei, Akte2, Tryater, Fries Museum, NHL.

Resultaten:

Visie, doelen en uitgangspunten en aanpak zijn uitgewerkt:

- > Verkenning en samenstelling ontwikkelteams - uitgangspunten en wensen school/docenten verkennen, in contact brengen met aanbieders.
- > Ontwikkeltraject vanuit een scenario-indeling (duur en mate van betrokkenheid vanuit dat ontwikkelteam). Het communicatieplan en marketingstrategie zijn nog in ontwikkeling; dit wordt in samenwerking met de NHL (CMD) uitgewerkt.

Evaluatie:

Dit project is nog volop in uitvoering. Dit jaar heeft buiten de projectgroep nog geen evaluatie plaats gevonden.

3 > *Programma Leare - Keunstwurkplein*

Producten:

- a > kadercursussen: regie, productie, directie
- b > toneelschrijfcursus
- c > trainingen, zzp salon en workshops
- d > debatcyclus/lezingen
- e > netwerken

A > KADERCURSUSSEN: REGIE, PRODUCTIE, DIRECTIE

A.1 > CURSUS REGIE

Doel:

Vernieuwing in de sector, deskundigheidsbevordering van het kader.

Aanleiding:

Amateurkunst kan niet floreren zonder kader. Keunstwurk biedt sinds jaren de kader cursus voor Regie aan. Landelijk wordt deze opleiding ook gegeven in Rotterdam, Groningen en Gelderland. Inhoudelijke ontwikkelingen worden afgestemd met de betreffende partijen. Het LKCA zorgt voor de certificering.

Jaarlijks wordt ook een nascholing aangeboden voor amateurregisseurs die de opleiding al hebben afgerond. Fryslân is landelijk gezien de enige locatie die nascholing aanbiedt.

Rol Keunstwurk:

Initiatiefnemer en organisator. Coördineert en faciliteert.

Partners:

LKCA, zzp'ers in het veld, regie-opleidingen in Groningen en Gelderland.

Resultaten:

Dit jaar zijn tien nieuwe deelnemers gestart met de opleiding. Per jaar gaat veel aandacht naar de praktijkopdrachten. In 2017 lag dit bij de eerste etude van de opleiding in april/mei met presentaties in juni 2017. De 1e etude is in de repetitiefase bezocht door een docent en tijdens de presentaties beoordeeld door twee docenten. De lessen in het tweede gedeelte van 2017 werken toe naar de tweede etude in 2018.

Dit jaar namen 16 regisseurs deel aan het nascholingsweekend (vier dagdelen).

A.2 > CURSUS ASPIRANT DIRIGENT

Doel:

Vernieuwing in de sector, deskundigheidsbevordering van het kader.

Aanleiding:

De kadercursus Aspirant Dirigent is in het leven geroepen om de Hafabra-cultuur een nieuwe impuls te geven. Het is belangrijk te blijven ontwikkelen en daar zijn nieuwe initiatieven voor nodig.

Rol Keunstwurk:

Initiatiefnemer en organisator. Coördineert en faciliteert.

Partners:

OMF, vakdocenten, Prins Claus Conservatorium, Hossanah Leeuwarden

Resultaten:

Er is een voorbereidende workshop gerealiseerd waarbij acht deelnemers doorstroomden naar de cursus Aspirant Dirigent. datum: 27 oktober 2017; Aantal deelnemers: 10.

Daarna is vanaf november de cursus gestart met 8 cursisten.

Invulling Cursus: 10 cursusavonden.

A.3 > CURSUS PRODUCTIE

Doel:

Vernieuwing in de sector, deskundigheidsbevordering van het kader.

Aanleiding:

De productietraining is een nieuw product. In het kader van Leeuwarden-Fryslân 2018 worden er in de hele provincie prachtige plannen ontwikkeld voor openluchtspelen, festivals, community art projecten en andere spektakels op locatie. In de praktijk blijkt dat er een tekort is aan mensen die als een spin in het web de productionele leiding op zich kunnen nemen. Daarom heeft Keunstwurk in samenwerking met partners als Tryater en Friese festivalorganisaties een pilottraining opgezet voor het produceren in de amateurkunst en community art. Door dit traject al in het najaar 2017 te laten starten, hebben de projecten die in het kader van 2018 georganiseerd worden er al profijt van.

Rol Keunstwurk:

Initiatiefnemer en organisator. Coördineert en faciliteert.

Partners:

Kunstdocenten.

Resultaten:

Samen met ervaringsdeskundigen uit de praktijk is een training ontwikkeld tot productieleider. Voor de opzet is gebruik gemaakt van het raamwerk van de productietraining in Groningen. Tussen oktober en november vonden vijf studieavonden plaats gericht op:

- > De taken van een productieleider
- > Interne communicatie en logistiek
- > Zakelijke productie
- > Publiciteit en marketing

De belangstelling voor de cursus was groot. Het gestelde maximum van 15 deelnemers is opgehoogd tot 20 deelnemers. In 2018 lopen de cursisten stage, vinden er vier terugkomdagen plaats en gaan de deelnemers op excursie naar 'De man dy't hout dûnsje liet', het Under de Tour project in Mantgum.

B > TONEELSCHRIJFCURSUS

Doel:

Vernieuwing, aanvulling en impuls van Friestalige toneelstukken.

Aanleiding:

Voor een constante aanwas van nieuw Friestalg repertoire wordt jaarlijks een toneelschrijfcursus gegeven aan (aspirant) toneelschrijvers. Er is dit jaar gekozen voor een andere opzet: een differentiatie tussen aspirant schrijvers en ervaren schrijvers, omdat we verwachten dat er verschillende behoeftes zijn in het veld. Er zijn twee verschillende cursussen voor uitgezet.

Rol Keunstwurk:

Initiatiefnemer en organisator. Coördineert en faciliteert.

Partner:

Tryater.

Resultaten:

Samen met artistiek leider Ira Judkovskaja van Tryater is een opzet gemaakt voor de toneelschrijfcursussen. Er is dit jaar gekozen voor een andere opzet: een differentiatie tussen aspirant schrijvers en ervaren schrijvers, omdat we verwachten dat er verschillende behoeftes zijn in het veld. Er zijn twee verschillende cursussen voor uitgezet.

1 > Kennismakingscursus

In deze cursus leer je van toneelschrijver en regisseur Eelco Venema de basisvaardigheden van het toneelschrijven. Op zaterdag 21 oktober bezoek je de voorstelling 'Wat jo wolle' van Tryater met voorbespreking in Schouburg De Lawei in Drachten (vijf dagdelen).

2 > Verdiepingscursus

In deze cursus ga je onder leiding van Tjeerd Bisschoff aan de slag met dramaturgische kaders. Daarnaast bezoek je samen met Ira Judkovskaja twee voorstellingen in de Stadsschouburg de Harmonie, om daarna vanuit het perspectief van een regisseur naar de tekst te kijken. De cursus wordt afgesloten met een schrijf dag onder leiding van Eelco Venema (zeven dagdelen).

Voor beide cursussen gold een maximaal deelnemersaantal van tien. De kennismakingscursus zat vol en de verdiepingscursus is vanwege een gebrek aan aanmeldingen niet van start gegaan.

C > ZZZP-SALON, WORKSHOPS & TRAININGEN

Doel:

Deskundigheidsbevordering voor professionals in de kunst, onderwijs en cultureel ondernemers.

Aanleiding:

De zelfstandige artistieke professional heeft behoefte aan gelegenheden om kennis te delen en betaalbare deskundigheidsbevordering. Op basis van concrete vragen geformuleerd door zelfstandigen biedt Keunstwurk jaarlijks een aantal netwerkbijeenkomsten aan voor culturele ZZZP-ers. De voorbereiding voor de bijeenkomsten vindt plaats in samenspraak met Kunstcade, maar ook met deelnemers. De onderwerpen van deze bijeenkomsten gaan over artistiek inhoudelijke ontwikkelingen, (cultureel)ondernemerschap, financiële en cultureel bestuurlijke vraagstukken. Maar Keunstwurk biedt ook workshops over PR, werken met vrijwilligers, ontwerp van een projectplan, etc.

Rol Keunstwurk:

Initiatiefnemer en organisator. Coördineert en faciliteert.

Partners:

Kunstkade, zzp-ers en kunstenaars.

Resultaten:

- > Op 24 maart heeft een bijeenkomst van Meeuw Jonge theatermakers plaatsgevonden voor 20 zzp-ers. Dit in het kader van een landelijke inventarisatie van de stand van zaken betreffende de Zzp-ers in de kunsten en kunsteducatie.
- > Op 11 september vond een grote bijeenkomst met 55 bezoekers plaats in de ruimtes van Keunstwurk en Kunstkade. Thema; Wat heeft kunst voor waarde in de commerciële markt en hoe maak je je als aanbieder aantrekkelijk op de markt (canvas model).
- > Op 11 december: kleine groep. Nieuwe opstart invulling training intervisie tafelbegeleiders. Dit is een voorbereiding voor de grote bijeenkomst in 2018. De werkvorm intervisie is op verzoek uit de bijeenkomst van 11 september gekomen.

D > **KEUNSTWURKPLEIN DEBATCYCLUS & LEZINGEN**

Doel:

Het bevorderen van discussie op het gebied van kunst en cultuur in de provincie Fryslân.

Aanleiding:

Om de discussie op het gebied van kunst en cultuur te bevorderen is in overleg met de provincie Fryslân is dit jaar gekozen voor de volgende onderwerpen: Creatieve industrie, Ontwerpen voor de toekomst, gemeenschap als leeromgeving en Slow Art bewustzijn en gebruik stilte en rust.

Rol Keunstwurk:

Initiatiefnemer, inrichting inhoud, organisator.

Partners:

CCNN Creative Council Noord Nederland en Frisian Designfactory, FryskLab, Bibliotheekservice Fryslân, Kening fan 'e Greide, Feel the Night, De Moanne, Provincie Fryslân, LF2018.

Resultaten:

- 1 > datum: 28 juni; onderwerp: Creatieve Industrie, Smart Villages; locatie: MFC It Werflân Rottevalle; onderdelen: workshopprogramma in de middag, avond inleidingen Rob Hendriks en Claudy Jongstra, panel discussie met Peter Everts (CCNN), Albert van der Kooij (Frisian Designfactory) en Oeds Westerhof (LF2018); bezoekers aantal: 60; inleidend artikel De Moanne: Roelof Koster.
- 2 > datum: 11 oktober; onderwerp: Ontwerpen voor de toekomst, gemeenschap als leeromgeving; locatie: Friesland College Julianalaan; onderdelen: workshopprogramma in de middag, avond inleidingen praktijk voorbeelden Lidwin van Grunsven (Kunstbedrijf Arnhem), Mira de Graaf (The Beach) en Aan Kootstra (FryskLab), panel discussie met Adeliën Burema (PCBO Tytsjerksteradiel), Eelke Nutma (Het Bolwerk), Emiel Copini (onderzoeker docent RUG, NHL en Artez); bezoekers aantal: 40; inleidend artikel De Moanne: Sikko Cleveringa.
- 3 > datum: 13 december; onderwerp: Slow Art bewustzijn en gebruik stilte en rust; locatie: Groate Kerk St. Jacobiparochie; onderdelen: avondwandeling in stilte met aanvullend opdracht maken van Haiku, avondprogramma twee praktijk inleidingen, Janna van der Meer (Kening fan 'e Greide) en Nynke-Rixt Jukema (Feel the Night) en hoofdlesing van filosoof en schrijfster Joke Hermsen, afsluitend debat zonder panel; bezoekers aantal: 70; inleidend artikel De Moanne: Joke Hermsen.

Voorafgaand aan ieder debatavond verscheen een artikel over het onderwerp in De Moanne die een week ervoor verscheen. Van alle avonden is bij wijze van verslag een Blog geschreven door Maayke Meijering en gepubliceerd op de Keunstwurk site.

E > NETWERKEN

Keunstwurk ondersteunt een aantal netwerken in de cultuursector van Fryslân. De netwerken worden hieronder beschreven.

E.1 > NETWERK JEUGD/JONGEREN THEATERMAKERS

Rol Keunstwurk:
Organisatie en advies.

Partners:
STAF, NHL Docent Theater.

Resultaten:
Er zijn twee bijeenkomsten gepland: in augustus en november. Hiervoor hebben we samengewerkt met de NHL, zodat de studenten van de opleiding Docent Theater ook konden participeren.

Het programma:
Augustus: Het netwerk is uitgenodigd om te komen kijken bij de presentatie van de *fulkaan Simmerakademy*.
November: Ondanks het beperkte aantal van acht deelnemers, is de bijeenkomst wel zeer geslaagd geweest. De presentatie over *fulkaan* en de feedback was zeer positief. Zowel de Simmerakademy als *fulkaan*CLASS worden gezien als een geschikt platform om meer verbinding te vinden tussen de verschillende aanbieders, de routes voor talent vorm te geven en een kwaliteitsimpuls te geven aan het jeugd- en jongerentheater in Fryslân. In een werksessie zijn individuele behoeften geïnventariseerd en gezamenlijke belangen vastgelegd met mogelijke vervolgstappen. De deelnemers hebben aangegeven betrokken te willen blijven bij de verdere planvorming.

E.2 > NETWERK IEPENLOFTSPULLEN

Rol Keunstwurk:
Organisatie en advies.

Partners:
STAF, Iepenloftspul Jorwert.

Resultaten:
Het programma in 2017 bestond uit twee bijeenkomsten:

- > 2 september: bezoek aan Iepenloftspul Jorwert. In totaal 40 deelnemers, van acht verschillende Iepenloftspullen.
- > 6 november: jaarbijeenkomst in het café van Jorwert. Deze is bezocht door 20 deelnemers, afkomstig van 8 Iepenloftspullen.

Het programma tijdens deze bijeenkomsten bestond uit vier sessies over verschillende thema's.

- 1 > De zakelijke aspecten van het bestuur
- 2 > Workshop Subsidieaanvragen/fondsenwerven
- 3 > Workshop Sponsoring - De Parren
- 4 > PR en Marketing

Na afloop van de bijeenkomst is er een schriftelijke enquête afgenomen die door 14 deelnemers is ingevuld (78% van het totaal aantal deelnemers).

E.3 > NETWERK CULTUUREDUCATIE/VCPS

Rol Keunstwurk:

Regionaal steunpunt Fryslân, organisatie en advies.

Partners:

Vereniging Cultuurprofielscholen.

Resultaten:

Er zijn op dit moment nog geen scholen die zichzelf Cultuurprofielschool mogen noemen. In samenhang met de landelijke vereniging, wordt er gewerkt aan de voorwaarden waaronder men lid kan zijn van de vereniging. Voorlopig liggen de inspanningen nog op dit vlak. We hopen in 2018 de eerste Cultuurprofielscholen in het primair onderwijs te zien ontstaan.

E.4 > NETWERK MUZIEKFEDERATIES

Rol Keunstwurk:

Organisatie en advies.

Partners:

OMF en de muziekfederaties.

Resultaten:

Er is één bijeenkomst geweest in 2017. Tijdens de vergadering zijn thema's zoals LF2018 en diverse doelgroep gerelateerde projecten, route De Klank fan Fryslân en De Slach fan Fryslân, subsidies en Kunstenaar in de Klas (KIK) besproken.

E.5 > NETWERK FRIESE MUZIEKBRIGADE

Via het netwerk Friese muziekbrigade willen we zorgen voor meer afstemming, vernieuwing en samenhang ten behoeve van de infrastructuur voor muziekonderwijs.

Rol Keunstwurk:

Coördinatie, aanjagen, organisatie en advies.

Partners:

Kunstencoo, Cultuur Kwartier Sneek, Kunstkade, Opus3, Waldsang, Ateliers Majeur, Toanhus.

Resultaten:

In 2017 zijn we gestart met een aantal bijeenkomsten om te verkennen om een convenant Meer muziek in de klas te kunnen ontwikkelen. Dit gaat specifiek muziekonderwijs structureel te borgen in de gehele provincie.

Programma Fernijing

Overzicht programma's, instrumenten, producten

Programma Fernijing

In dit programma staat culturele innovatie en vernieuwing centraal. Het kan gaan om nieuwe verbindingen en producten, nieuwe werkwijzen, onderzoek en lab-achtige experimenten.

Producten:

- a > Lab muziekbrigade
- b > productontwikkeling
- c > Talentontwikkeling
- d > onderzoek: Ruimte voor Dialoog
- e > onderzoek: Motie muziekonderwijs

A > LAB MUZIEKBRIGADE

Doel:

Inzicht en duidelijkheid verkrijgen rondom vragen rond de inrichting en de samenwerkingsvormen en verbeterpunten verzamelen voor de formule van de NEOspots in 2018.

Aanleiding:

In het kader van de Friese Muziekbrigade worden plannen voorbereid voor een betere samenwerking van de verschillende partijen in de muziek. De Friese Muziekbrigade zien we als een zeer waardevolle beweging en netwerk, die voor de toekomst belangrijk is. Door de betrokkenheid van veel partijen, voorzien we een lang traject omdat overleg nu eenmaal tijd kost. De bedoeling was om in één regio een proef te doen met een NEO spot. Dit is vanwege het ontbreken van financiële middelen niet doorgegaan. De voorbereiding en ontwikkeling van Never Ending Orchestra heeft alle aandacht in 2017 gevraagd.

Rol Keunstwurk:

Coördinator, organisator.

Partners:

Lokale en regionale culturele centra.

B > PRODUCTONTWIKKELING

Doel:

Het stimuleren van nieuwe ontwikkelingen. Specifiek gericht op de volgende terreinen:

- 1 > Kunst en cultuur praktijken voor amateurkunst en informele kunstbeoefening;
- 2 > Kunst en cultuur praktijken met impact op maatschappelijke ontwikkeling;
- 3 > Kunst en cultuur gericht op (klassieke) cultuurparticipatie met speciale aandacht voor de vergrijzing van de samenleving.

Aanleiding:

Keunstwurk streeft naar een adequaat pakket van producten en diensten voor het ondersteunen van bestaande praktijken in de provincie. Dit pakket aan ondersteuning wil zij in 2017 door ontwikkelen, herijken en vernieuwen. Hierbij valt te denken aan organisatorische/zakelijke ondersteuning van projecten, greidesessies (artistieke ondersteuning), meester/gezel en de kadertraining Community art voor de sociaal artistieke praktijk (legacy).

Rol Keunstwurk:

Coördinator.

Partner:

CAL-XL.

Resultaten:

Activiteiten, beoogde resultaten en effecten.

De herijking en verdere ontwikkeling van producten en diensten wordt concreet vormgegeven aan de hand van de volgende programma's:

- 1 > Iepen Mienshipsprogramma LF2018.
- 2 > Tweede fase van 'de Reis' in de context van LF2018.
- 3 > Eerste fase van 'Tijd voor Talent' in de context van 'Healthy Aging'.

Streven is dat in 2018 binnen deze programma's een nieuw en samenhangend pakket van producten en diensten is doorontwikkeld en dat deze effect hebben op het functioneren van de gehele organisatie. De effectiviteit en gebruiksvriendelijkheid van de producten en diensten worden geëvalueerd met de eindgebruikers via enquêtes en panelgesprekken. Verder maken we gebruik van criteria en instrumenten zoals Arts Impact Manager en Arts Impact Dialogues van de CAL-XL Community of Practice. Daarnaast wordt de ontwikkeling gevolgd door een klankbordgroep van interne medewerkers en externe partners.

Evaluatie:

Dit product is nog niet afgerond. De evaluatie zal in 2018 plaatsvinden.

C >

TALENTONTWIKKELING

Doel:

Het scheppen van een gemeenschappelijk kader, van waaruit in Fryslân gezamenlijk gebouwd kan worden aan een goede infrastructuur voor talentontwikkeling in de kunstsector.

Aanleiding:

Door diverse partijen wordt gewerkt aan het (door) ontwikkelen van talent. Door ieder voor zich, wordt met veel energie mooie voorzieningen ingezet om jonge getalenteerde mensen verder te helpen in hun ontwikkeling. Op uitnodiging van Keunstwurk gaan we gezamenlijk op zoek naar de wijze, waarop we jongeren meer uitnodigen om aan de slag te gaan met hun passie.

Rol Keunstwurk:

Coördinator, initiatiefnemer.

Partners:

Kunstbende, Meeuw Jonge Theatremakers, Jeugddansschool Friesland, Friese Poort, D'Drive, Neushoorn, Kunst & Coö, Aktez, De Lawei, Friesland Pop, Festival: Welcome to the Village en Oerol.

Resultaten:

Tijdens drie bijeenkomsten wordt een proces doorlopen, waarin gezocht wordt naar obstakels voor jongeren om zich aan te melden bij de bestaande mogelijkheden. In eerste instantie lijken de partijen elkaar goed te vinden in

de wens, om het voor jongeren gemakkelijker te willen maken om het talent verder te ontwikkelen. Na iedere bijeenkomst werd een schriftelijke verwerking gemaakt. Aan de hand van het die tekst, werd een vervolgesprek gevoerd. De derde bijeenkomst vond plaats in de Lawei in september 2017. De hele culturele sector is uitgenodigd om de - op dat moment voorliggende - stellingen te bespreken.

Na deze middag hebben we in co creatie met de provincie de notitie: *Uitblinkers*, masterplan Talentontwikkeling ontwikkeld. Deze ligt nu in concept voor bij de provincie.

D > RUIMTE VOOR DIALOOG (ONDERZOEK)

Keunstwurk heeft in 2017 als partner deelgenomen aan een tweejarig onderzoek 'Ruimte voor Dialoog'. Dit onderzoek is uitgevoerd door de NHL. Hiervoor worden 2 cases aangeleverd door Keunstwurk. Binnen dit onderzoek is door middel van praktijkonderzoek een bijdrage geleverd. Hierbij is samenwerkt met studenten Communicatie en CMD die binnen de producten een inspanning hebben geleverd op het gebied van social media.

De centrale vraag van het onderzoek is:

Kunnen social media een rol spelen in de kwaliteit van een kunstactiviteit. Met andere woorden, kun je social media inzetten, om de relatie met publiek of deelnemers zo te verbeteren dat zij het kunstproduct beter kunnen waarderen. De cases die Keunstwurk beschikbaar heeft gesteld zijn fulkaan (talentontwikkeling) en NEO (talentontwikkeling).

Door een aantal praktische cases in te zetten voor het onderzoek wil de NHL komen tot een aantal ervaringen, die omgezet worden naar een methodiek die landelijk verspreid zou kunnen worden. Op het moment van verschijnen van dit jaarverslag is deze methodiek nog in de afrondingsfase. Naar verwachting komt de NHL in juni 2018 met de uitkomsten van het onderzoek naar buiten. De ondersteunende inspanningen van Keunstwurk zijn per 1 januari 2018 afgerond.

E > MOTIE MUZIEKEDUCATIE - MUZYK YN 'E MIENSKIP (ONDERZOEK)

Voorgeschiedenis/aanleiding:

Op verzoek van het provinciebestuur verrichtte Keunstwurk in 2015 het onderzoek 'Muzyk yn 'e Mienskip' waarin de bestaande situatie van de uitvoering van muziekeducatie in Fryslân in kaart is gebracht. Het onderzoek werd afgerond met conclusies en aanbevelingen en een aantal optionele scenario's. De visie van Keunstwurk is meegenomen in het provinciale uitvoeringsplan 'Mei hert, holle en hannen'. Centraal hierin staat de realisering van resultaat 13 uit het coalitieakkoord 2016-2019 'Mei elkenien foar elkenien': meer Friezen nemen deel aan muziek-, dans-, toneel- en beeldende kunstlessen. In september 2016 diende de SP tijdens de behandeling van de provinciale beleidsbrief 'Mei hert, holle en hannen' een motie in om te komen met een uitvoeringsplan voor scenario 3, zoals geschetst in 'Muzyk yn 'e Mienskip'. Dit met als doel dat resultaat 13 uit het coalitieakkoord sneller en beter kon worden gerealiseerd. De motie werd aangenomen.

De provincie heeft Keunstwurk gevraagd om onder regie van de provincie de motie ter hand te nemen. Keunstwurk heeft vervolgens een procesaanpak geformuleerd. De vraag was het aanbod van muziekeducatie aan de ene kant en de vraag naar muziekeducatie aan de andere kant in kaart te brengen en daarnaast de specifieke wensen en behoeften van kinderen en jongeren in beeld te krijgen. Dit onderzoek is verricht door Partoer. Aanvullend is er in de periode april - september door Keunstwurk een nieuw en uitgebreid sectoronderzoek uitgevoerd, waarvan de resultaten

vergeleken zijn met de situatie in 2015. Hiernaast is het cultuurbeleid (toegesplitst op cultuureducatie en muziekeducatie) per Friese gemeente opnieuw geïnventariseerd. De samenvatting en uitkomst van deze drie onderzoeken zijn samengevoegd in een totaalanalyse.

Waar staan we nu?

De herijking van de muzieksector (die instellingen en zelfstandig werkzame muziekdocenten betreft) geeft deels een ander en deels hetzelfde beeld. Duidelijk is dat aan het onderwerp cultuureducatie en specifiek muziekeducatie een betere invulling wordt gegeven dan in 2015. Dat is bijzonder positief en laat zien dat gericht beleid en investering van meerdere partijen vruchten afwerpt.

We zien dat gemeenten hun vizier richten op de kennismakingsfase en dat een groot aantal basisscholen hier goed op inspeelt.

Tegelijkertijd schuilt er in dit gegeven ook een valkuil. Er is vanuit de gemeentelijke rol weinig oog voor de stappen die volgen op het cultuuronderwijs. En wij zien juist dat in het buitenschoolse culturele veld, dat circa 50% van de sector betreft, knelpunten naar voren komen die de continuïteit van het muziekaanbod (in fase 2, 3 en verder) in gevaar brengt. Buitenschoolse muziekeducatie staat provinciebreed onder druk.

De concrete knelpunten:

- > het cultuurbeleid in iedere gemeente is anders, wat regio overstijgend aanbieden én consumeren beperkt.
- > gemeenten leggen focus teveel op kennismakingsfase met cultuureducatie.
- > buitenschoolse muziekeducatie staat provinciebreed onder druk door herinrichting en bezuinigingen op gemeenteniveau.
- > vragen uit de markt zijn aan sterke verandering onderhevig en aanbieders hebben moeite hier handen en voeten aan te geven,
- > het aanbod is te traditioneel, verdwijnt of raakt steeds meer versnipperd.
- > veel zzp aanbieders opereren op eilandjes en zoeken samenwerking onvoldoende op. Een verbindende partij wordt door hen gemist of onvoldoende benut, andersom hebben cultuurcentra moeite om zzp'ers te verbinden door onvoldoende overzicht en ontoereikende middelen,
- > veel zzp'ers vinden hun rol als ondernemer lastig, ze hebben moeite om in hun eigen inkomen te voorzien waardoor hun bestaansrecht in gevaar komt.

Programma Meidwaan

Overzicht programma's, instrumenten, producten

Opzet van het programma

Met het programma Meidwaan beoogt Keunstwurk als tweedelijns organisatie het bewustwordingsproces van de waarden van kunst voor de samenleving te stimuleren en bruggen te slaan tussen de kunstsector en andere maatschappelijke domeinen. Juist ook daar waar dit niet vanzelfsprekend is.

Het programma krijgt inhoud vanuit twee instrumenten:

- 1 > kunst en maatschappij
- 2 > cultuurparticipatie

1 > Meidwaan- Kunst en maatschappij

Producten:

- a > Kunst Versterkt
- b > Kunst en kerkroutes
- c > Het gelukkige dorp
- d > De Reis
- e > Starbarns
- f > Sleep wellness

A > KUNST VERSTERKT

Doel:

Kunst een rol geven bij maatschappelijke processen en daarmee kunst uit een zekere geïsoleerde positie te halen.

Aanleiding:

In aanloop naar LF2018 is er meer aandacht voor inclusie, voor kunstparticipatie van (doel)groepen die gemakkelijk over het hoofd worden gezien of moeilijker bereikbaar zijn. Een belangrijke groep zijn de mensen die onder Zorg&Welzijn vallen. Landelijk is er steeds meer aandacht voor het inzetten van kunst en cultuur in de zorg. Dat maakt dat binnen Kunst Versterkt gericht aandacht uitgaat naar het opbouwen van een structureel netwerk van cultuuraanbieders, zorgaanbieders en overheid.

Rol Keunstwurk:

Keunstwurk fungeert als verbinder tussen verschillende sectoren (kunst, zorg, welzijn, natuur, landbouw, en biedt ondersteuning. Is partner van en kennisdeler met LKCA.

Partners:

LF2018, Provincie Fryslân, Gemeente Leeuwarden, Sport Fryslân, Europahaus, Stichting Haring & Humus, netwerk Duurzame Dorpen, IVN, Kunstkade, Festspielhaus St. Pölten.

Resultaten:

Expeditie Kunst Versterkt:

Een presentatie op het Symposium 'Was kann Kulturvermittlung?' door het Festspielhaus St. Pölten in Oostenrijk vormde de aftrap van het jaar 2017. Hierbij ging het over Kunstparticipatie in brede zin waarbij landelijke verschillen duidelijk werden. De presentatie ging over het project De Reis, de inzet van kunst binnen community art. Er waren circa 250 deelnemers op het symposium.

Culturele commissies:

Uit het onderzoek onder culturele commissies in 2016 kwam naar voren, dat er behoefte was om regelmatig op de hoogte te worden gebracht van voorstellingen die geschikt zijn voor kleine podia. Dit als aanvulling op de jaarlijkse Friese Boekingsmarkt.

Daarom zijn we gestart met de Boekingskrant die drie keer per jaar uitkomt. In totaal worden per jaar 150 voorstellingen onder de aandacht gebracht bij 150 podia in Fryslân.

Boekingsmarkt:

De jaarlijkse Friese Boekingsmarkt vond plaats in het MFC Maskelyn in Hurdegaryp. Op de markt presenteerden 26 aanbieders zich aan 21 culturele commissies met voorproefjes op toneel en in persoonlijk contact in een markt voor het seizoen '18/'19. De artiesten kwamen uit verschillende disciplines: Fries, toneel, muziek, jeugd en cabaret. In totaal waren er 100 aanbieders en inkopers die de Friese Boekingsmarkt die zeer positief waarden. De waardering voor het geheel is: 50% uitstekend, 43% zeer goed, 7% goed.

Kunstalliantie:

Het project KunstAllianz - Kunstalliantie is een Duits- Nederlandse samenwerking van instellingen die cultuur willen inzetten bij het integreren van vluchtelingen. De pilot in 2017 bestond uit een meerdaagse bijeenkomst in Duitsland, georganiseerd door Europahaus in Aurich, en een vijfdaagse bijeenkomst in Nederland, georganiseerd door Keunstwurk.

Vervolg Kunstalliantie:

De eerste drie dagen heeft de groep met Duitse gasten verschillende projecten bezocht en de werkwijze onderling besproken. Op de netwerkdag kwamen cultuuraanbieders, cultuurinstellingen en vluchtelingenorganisaties uit Nederland en Duitsland. In verschillende settings hebben zij onderzocht welke samenwerkingsmogelijkheden er zijn. De laatste dag is gebruikt voor uitwisseling over ideeën en behoeftes met betrekking tot een nieuwe aanvraag voor een meerjarige internationale uitwisseling.

De kerngroep van Kunstalliantie bestond uit 15 mensen. Op de netwerkdag waren er 40 mensen aanwezig.

Netwerk duurzame dorpen:

Het netwerk Duurzame Dorpen geeft een online nieuwsbrief uit. Waar mogelijk levert Kunst Versterkt informatie aan over financiële mogelijkheden voor culturele projecten en toepassingen van gebruik van cultuur binnen dorpen.

Werkgroep 2018 Zorg&Welzijn:

Keunstwurk heeft een actieve rol gespeeld in de LF2018 Werkgroep voor educatie en Zorg&Welzijn. Deze werkgroep was een samenwerking tussen organisatie op het gebied van cultuur, natuur, sport met de Gemeente Leeuwarden en Provincie Fryslân. Het doel was om de krachten te bundelen zodat er zoveel mogelijk mensen & kinderen mee kunnen doen aan Culturele Hoofdstad activiteiten.

Grote winst is behaald door de samenwerking die uit de werkgroep is voortgekomen. Voor educatie is er een oploop georganiseerd zodat de scholen in Fryslân kennis konden maken met meerdere Culturele Hoofdstad projecten.

Mensen die afhankelijk zijn van de Zorg, zijn een moeilijk bereikbare doelgroep voor cultuurparticipatie. Een verkenner van de LF2018 Werkgroep heeft bij meerdere zorginstellingen geïnformeerd naar de behoefte om mee te doen met LF2018.

Vanwege de positieve response heeft Keunstwurk in december de Friese Cultuurmarkt voor de Zorg georganiseerd.

Op de Cultuurmarkt presenteerden culturele projecten, die geschikt zijn om met cliënten in de zorg uitgevoerd te worden, zich aan zorginstellingen. De plenaire presentaties werden uitgediept in één op één gesprekken in een marktsetting. In navolging van de enthousiaste reacties zal er ook in 2018 een Friese Cultuurmarkt voor de Zorg worden georganiseerd. Op de Friese Cultuurmarkt waren er 20 aanbieders van projecten en 23 verschillende instellingen als bezoeker aanwezig.

B > KUNST- EN KERKROUTES

Doel:

De kerk wordt hergebruikt met een nieuwe functie en (beeldende) kunst krijgt nieuw podium.

Aanleiding:

Naar aanleiding van het rapport 'Hergebruik Fryske Tsjerken' van de provincie Fryslân (2012) is een samenwerking tot stand gekomen tussen een aantal partijen. De inspanningen hebben geleid tot een tentoonstellingsprogramma in de zomermaanden. Kunst en cultuurliefhebbers kunnen de deelnemende locaties bezoeken door de route te volgen.

Rol Keunstwurk:

Adviseur organisatie en artistiek.

Partners:

Commissies van de plaatselijke kerk- en dorpsgemeenschappen (vrijwilligers), Stichting Tsjerkepaed en Stifting Âlde Fryske Tsjerken.

Resultaten:

Voor de derde keer werd in de zomermaanden op 11 zaterdagmiddagen, (van 1 juli tot en met en 9 september), in acht kerken in Noordwest Fryslân werk getoond van tien professioneel beeldend kunstenaars uit Fryslân. Deze periode is gekoppeld aan Stichting Tsjerkepaed die in deze periode veel kerkdeuren opent, de vrijwilligers kunnen tegelijkertijd toezien op het tentoongestelde werk en uitleg geven over de kunstwerken en de kerk. Beginnende en gevorderde kunst en cultuur liefhebbers kunnen het programma elke zaterdag in de zomermaanden te voet, per fiets, per auto, per trein en vanaf het water beleven. Hierdoor wordt de betekenis van beeldende kunst, cultuur historisch erfgoed vergroot. De routes werd i.v.m. de onderlinge afstand in twee routes opgesplitst van ieder ca. 20 km. Deelnemende kerken waren Wier, Berlikum, Minnertsga, Ried, Dongjum, Oosterbierum, Pietersbierum en Wijnaldum. De route wordt begeleid door een bijbehorende folder waarin aanbod werd opgenomen.

Het bezoekersaantal is stabiel gebleven t.o.v. de twee vorige edities, in totaal 1859 bezoekers. Hieruit kan men concluderen dat door de toevoeging van een beeldende kunstprogramma en het verbinden van kerkdorpen d.m.v. deze route meer bezoekers trekt.

Dit jaar is er door twee deelnemers, Berlikum en Wier een stichting opgericht voor het verwerven van financiële bijdrages van o.a. fondsen en subsidie. De verzekeringsmaatschappij FGD assurantiën was ook dit jaar weer bereid de verzekering te sponsoren. In totaal hebben 70 vrijwilligers zich ingezet om deze route mogelijk te maken.

Evaluatie:

De bezoekersaantallen zijn schriftelijk bijgehouden. Evaluatie van het verloop is gedaan door middel van schriftelijke relevante opmerkingen, aanvullingen en gegevens van deelnemende kerkgemeenschappen. Daarna mondeling evaluatie met Stichting Kunst in kerken.

C > HET GELUKKIGE DORP

Doel:

Kunst een rol geven binnen maatschappelijk processen, in dit geval gaat het om de betrokkenheid bij dorpsvernieuwing en bouwprojecten.

Aanleiding:

In aansluiting op het onderzoek 'de gelukkig stad' van de TU van Delft is het geluksonderzoek ook in Ee uitgevoerd. Hierbij staat participatie van de bewoners van het dorp voorop. Het onderzoek is een manier waarop de expertise over wonen en leefbaarheid van de bewoners benut kan worden om de plannen voor dorpsvernieuwing vorm te geven.

Rol Kunstwerk:

Kunstwerk levert advies en verbindt lokale vragen met kunstenaars en (landelijke) partners.

Partners:

DOM, Dorpsbelang Ee, ARK Fryslân, Nordwin College, Provincie Fryslân, Dorpsbelang en het Iepen Mienskipfuns.

Resultaten:

In 2017 zijn de resultaten van het geluksonderzoek van de inwoners van Ee letterlijk in kaart gebracht. Dit onderzoek bestond uit diverse gesprekken met de dorpsbewoners rondom: karaktereigenschappen van Ee, van specifieke plekken, en van zichzelf.

Uit het onderzoek werd duidelijk dat het geluk van Ee zit in alles dat normaal niet op een kaart is te zien. Voorbeelden zijn; Ee bruist van activiteiten, er is bereidheid om elkaar te helpen en er is creativiteit die gepaard gaat met de vele activiteiten.

Acht grafische interpretaties met de titel 'Kakofony fan Ie' laten deze levendigheid van Ee zien en lezen. De kaarten zijn geen letterlijke weergave van maar geven een interpretatie, een vrije kijk op de kleurrijkheid van Ee. Ze zijn deels geschreven met algoritmes waarbij computercode is gebruikt om een beeld te genereren rond een basis van data. Het onderzoek werd uitgevoerd door Innovatielab De gelukkige stad.

Evaluatie:

In 2018 wordt in overleg met dorpsbelang Ee besproken hoe deze resultaten kunnen worden verbonden naar de inwoners van Ee maar ook naar de bezoekers van buitenaf (toeristen).

D > DE REIS

Doel:

De expertise en het draagvlak vergroten van de sociaal artistieke praktijk. Geen oplossing aandragen voor eventuele problemen van de doelgroep, maar de situatie verbeteren door positieve energie te brengen en gezamenlijk een nieuwe weg in te slaan. Mede door laagdrempelige projecten waarin iedereen krijgt de kans om mee te doen.

Aanleiding:

De Reis is in samenspraak met LF2018 ontwikkeld en heeft in de afgelopen jaren een voorbeeldfunctie voor LF2018 vervuld. Het project maakt deel uit van het open programma van LF2018. Het gaat om een community art project waarbij een artistiek leider samen met de deelnemers vanuit de eigen omgeving werkt aan nieuwe impulsen.

Rol Keunstwurk:

Keunstwurk coördineert en ondersteunt als tweedelijns organisatie de verschillende experimenten. Daarnaast wordt gewerkt aan een methodiek waarmee deze speciale kunstvorm kan worden aangeleerd aan jonge makers en kunstmakers.

Partners:

Binnen de projecten wordt er samengewerkt met verschillende culturele en maatschappelijke organisaties en onderwijsinstellingen. In 2017 waren dit: Op projectniveau: o.a. Medisch Centrum Leeuwarden, Yiddish Waves, Minerva Academie voor Popcultuur, Stichting de Tijd, Skoft & Skiep, Under de Toer, Vereniging Noardlike Fryske Wâlden, de 8e dag, Slachtemarathon, Stichting Eb en Vloed, Dockinga Collega, FryskLab.

Coaches en gastdocenten:

Ida van der Lee, Willy van Assen, Sikko Cleveringa, Marlien Seinstra en projectteam van de 8e dag.

De redactieraad wordt vertegenwoordigd door afgevaardigden van Doarpswurk, KNHM, Kunstkade, Fries Sociaal Plan Bureau, Samenwerkende Bewoners Organisatie Leeuwarden, Minerva Academie voor Popcultuur, Frysian Design Factory, NHL Docent Theater, Stenden Welzijn nieuwe stijl en Master Kunsteducatie Hanze Hogeschool. CAL-XL (advies en monitoring).

Resultaten:

Het programma van de Reis bestond in 2017 uit de volgende onderdelen:

- > **Kennismakingstraject:** in dit traject krijgen kunstenaars en creatief producenten de kans om ervaring op te doen met community art. Hierbij is samengewerkt met theatercollectief Skoft & Skiep. De deelnemers mochten eerst meelopen met hun project WORKWORKWORKWORK en daarna zelfstandig een mini community art project uitvoeren. Daarbij boden de makers van Skoft & Skiep coaching en werden er maandelijks terugkom momenten georganiseerd. Dit leidde tot vier succesvolle projecten: 'Oorlogskind', 'De Bovenkamer', '(H)oor belevingsdiner' en 'Ik zie niet wat jij niet ziet'. Vier van de makers en producenten zijn doorgegaan en zijn een nieuw initiatief gestart bij De Reis.
- > **ReisBureau:** In 2017/2018 hanteert De Reis een andere werkwijze wat betreft de keuze van projecten voor het participatieprogramma. Initiatiefnemers (burgers of kunstenaars) mogen een plan indienen en een selectiecommissie (adviseurs van de redactieraad) kiezen welke projecten 'Reiswaardig' zijn a.d.h.v. de vier kernwaarden waar de projecten op getoetst worden (contextueel, participatief, artistiek en transformatief). Wanneer ze geselecteerd worden komen de projecten in het ReisBureau. Dit bestaat uit twee onderdelen:
 - 1 > **Advies op Maat:** de projecten krijgen advies van adviseurs van Keunstwurk om hun projectplan te optimaliseren. Daarnaast krijgt ieder project een coach (ervaren kunstenaar) die de projecten begeleidt bij de uitvoering van het project. Wanneer het projectplan optimaal is komt het project in aanmerking voor cofinanciering.
 - 2 > Alle projecten die daarvoor geselecteerd worden vormen samen een Community of Practice en komen maandelijks bijeen tijdens de ReisLabs. Deze Labs zijn gericht op onderlinge uitwisseling van kennis en vaardigheden en deskundigheidsbevordering door het inzetten van gastdocenten. In 2017 vonden vijf bijeenkomsten plaats. In het najaar is samengewerkt met Tijd voor Talent. De community of Practice van De Reis bestond uit 12 projecten: Gruts(k) Wereldburgumers (Burgum), Landschapssymfonie (Eastermar), Innovatie op school (Ferwert), De Muze (Heerenveen), PlusMienskip Mildam, Bontebok Katlijk, Slachte Reduzum,

International ArtCamp Tytsjerk, (H)oor (Leeuwarden), Buiten de Boot (Leeuwarden), Plataanschool (Leeuwarden Heechterp Schieringen), Moeders en Dochters (Leeuwarden Vrijheidswijk), Connecting Neighbourhoods (Leeuwarden Aldlân/Tampere Finland)

Tijd voor Talent deed mee met tien projecten.

- > MCL: In het kader van de opening van de nieuwe Spoedeisende Hulp wil het MCL de verbinding opzoeken met de omliggende wijk, gezien de overlast die het MCL naar verwachting veroorzaakt. Circus Engelbregt is gevraagd om met hen een artistiek plan te maken. Dit werd 'Traageisende Hulp' waarin onderzoek gedaan werd naar de geschiedenis van het lichaam en de impact van een bezoek aan de SEH op iemands leven. Door verschil van inzicht tussen het MCL en CE is dit project voortijdig beëindigd.
- > Tandem: Sinds mei 2017 werkt De Reis samen met het Europese Tandem programma. De samenwerking vindt plaats in het kader van Tandem Fryslân dat in 2018 van start gaat. In het najaar van 2017 vindt de selectie van deelnemers aan Tandem Fryslân plaats. De organisatie van alle activiteiten rondom Tandem Fryslân is in handen van Tandem maar de Reisorganisatie biedt inhoudelijke en productionele ondersteuning. De Reis zet daarnaast in op deelname van (een aantal van) de initiatiefnemers/makers van De Reisprojecten aan Tandem Fryslân.
- > Borderline Offensive: Borderline is ondergebracht als een van de internationale samenwerkingsprojecten van De Reis waarbij de methodiek van de Reis wordt toegepast. In Borderline Offensive werken kunstenaars in een gastland aan een voorstel om met humor (ironie) een artistiek antwoord te geven op polarisatie. In Fryslân wordt hierbij samengewerkt met Haring & Hummus in het project *Eritreatown* wat in 2018 uitgevoerd wordt.
- > Dwarskijkers: zie *jaarverslag debatten*
- > Training productieleiding: zie *jaarverslag Keunstwurkplein*
- > Redactieraad: het adviesorgaan van De Reis. Dit jaar was een deel van de redactieraad actief als selectiecommissie. Daarnaast vond er een bijeenkomst plaats over het bestendigen van De Reis. Hoe vergroten we het bereik van de impact van de projecten en het uiteindelijke draagvlak voor Reisprojecten. Er is een eerste opzet gemaakt om dit in 2018 aan te pakken.
- > Communicatie en publiciteit: in 2017 is er stevig geïnvesteerd in de marketing en communicatie van De Reis om de zichtbaarheid te vergroten. Middelen die ingezet zijn: eigen website, facebookpagina, beachflags, publiciteitskoffers (stickers, pennen, flyers), blogs, boekje 2016/2017, nieuwe editie 'Kompas van De Reis'. Daarnaast mocht De Reis zichzelf presenteren bij het jaarlijkse LPB-congres in Leeuwarden.
- > Producersbijeenkomsten: De Reis nam deel aan de producersbijeenkomsten die werden georganiseerd door LF2018.

Meer informatie op www.dereis.frl, Facebook en @DeReisFryslan.

Evaluatie:

CAL-XL voert de monitoring van de Reis-projecten uit. Hiervoor wordt er aan het begin en het einde van het project een scan gedaan in de Arts Impact Manager. Het kennismakingstraject is afgerond met een evaluatiebijeenkomst waar een verslag van is geschreven.

E >

STARBARN

Doel:

Nieuwe impuls bieden aan krimpregio op basis van kunst.

Aanleiding:

In samenwerking met vele partijen wordt in de regio Noord Fryslân gezocht naar nieuwe kansen. Eén van de uitgewerkte ideeën is de realisatie van een sterrenobservatorium in Zwarte Haan. Beleving en kwaliteit van duisternis is actueel en staat ook bij de provincie hoog op de agenda. Starbarn maakt onderdeel uit van een groter samenwerkingsproject Nacht aan het Wad dat met een subsidie van het Waddenfonds tot stand kan komen en waarvoor Keunstwurk penvoerder is geworden. Nacht aan het Wad is een pilot. Daarnaast is verdere ontwikkeling van nachtbelevingsplekken met een Starbarn in het gehele Waddenkust gebied - inclusief Noord-Holland en Groningen - in voorbereiding.

Rol Keunstwurk:

Penvoerder en coördinatie Nacht aan het Wad.

Partners:

Stichting Feel the Night, Landschapsbeheer Friesland, Stichting Santiago aan het Wad.

Resultaten:

Met een financiële bijdrage van het Programma naar een Rijke Waddenzee is ontwerpopdracht verstrekt aan drie jonge architecten/ontwerpers en is een ontwerp gekozen voor uitvoering in het kader van Nacht aan het Wad. Begin van het jaar is aanvraag voor het Waddenfonds gedaan die in juni is toegekend.

Evaluatie:

Het project wordt in 2018 voltooid en daarna geëvalueerd.

F >

SLEEPWELLNESS

Doel:

Onderzoek naar kansen samenwerking professionals (ontwerpers) en studenten kunstvakonderwijs.

Aanleiding:

Aansluitend bij het bovenstaande project kan een ontwerpwedstrijd voor nacht en slaapconcepten gehouden worden. Het Project maakt onderdeel uit van Feel the Night maar heeft minder prioriteit gekregen - en financiering of aanvraag daarvoor is in eerste instantie niet tot stand gekomen. Het project is opgepakt door ARK Friesland.

Rol Keunstwurk:

Keunstwurk biedt ondersteuning bij de opzet van een plan, advies en ondersteuning bij de ontwerpwedstrijd in samenwerking met de betrokken partijen (zoals mbo- en hbo- onderwijs) die een meer inhoudelijk uitvoerende verantwoordelijkheid hebben.

Partners:

Stichting Feel the Night, ARK Friesland.

Resultaten:

Door ARK Friesland is plan voor prijsvraag slaapconcepten uitgewerkt in oktober/november tot operationeel werkdocument, reglement, stappenplan en draaiboek. De uitvoering hiervan zal in 2018 vorm krijgen.

2 > Meidwaan - Cultuurparticipatie

Producten:

- a > Let's dance
- b > Tijd voor Talent
- c > Never Ending Orchestra
- d > 11 Fountains/ Under de Toer
- e > Friese Dansdagen

A > LET'S DANCE

Doel:

Dans bereikbaar maken voor een grotere doelgroep dan tot nu toe het geval is.

Aanleiding:

De aanleiding is erg relevant gebleken; De jonge deelnemende makers hebben op Europees niveau kennisgemaakt met het werken vanuit het CDT methodiek en gedanst met mensen met een beperking; in maart hebben de jonge deelnemende makers in Leeuwarden een voorstelling op het podium gezet met onervaren amateurdansers van 55 jaar en ouder in de voorstelling Grenzeloos, waarbij zij de kracht van het werken in de community ervaren hebben.

Rol Kunstwerk:

Projectleider Nederlandse project.

Partners:

De LooPERS (Bremen), YDance (Glasgow), Centro Andaluz de Danza (AAIICC, Granada), Grietine Molenbuur (uitvoering).

Resultaten:

- > Let's Dance heeft haar doel bereikt: dans is bereikbaar gemaakt voor senioren en jonge dansmakers zijn geïnteresseerd geraakt voor community dans theater.
- > Zichtbaar maken van de methodiek van CDT op Europees, landelijk en regionaal niveau, zowel bij makers als bij publiek; het project is door de deelname van vier verschillende landen in sociale media zichtbaar geworden, landelijk heeft het aandacht gekregen door een artikel van het FCP en een documentaire op NPO, regionaal is het in de aandacht gekomen door de voorstelling Grenzeloos in de Harmonie in Leeuwarden;
- > Bevorderen van de professionaliteit en deskundigheid op het gebied van CDT; de jonge deelnemende makers hebben aangegeven veel te hebben geleerd als maker, en dan vooral in de sociale kant van het makerschap. Het bijstellen van het technische niveau ten behoeve van de amateur zonder daarbij de diepgang in een stuk te verliezen was een grote uitdaging en heeft hen veel geleerd over zichzelf als maker;
- > vergroten van de werkgelegenheid voor jonge makers; één van de jonge makers heeft na dit project een eigen voorstelling met ouderen elders gemaakt.
- > vergroten van deelname aan dans door jongeren; het bleek niet mogelijk om op scholen in het vo een project uit te voeren. Daarom is in groepen 7 en 8 van het po een kort project uitgevoerd, daaraan hebben 60 leerlingen deelgenomen.
- > vergroten van deelname aan dans door niet-ervaren dansers, met specifieke doelgroepen in het bijzonder; de voorstelling Grenzeloos richtte zich specifiek op mensen van 55 jaar en ouder met weinig of geen danservaring. Hieraan hebben 40 mensen uit de doelgroep deelgenomen;

- > opbouwen van nieuw danspubliek; door Grenzeloos is nieuw publiek geïnteresseerd geraakt voor dans, de reacties waren lovend en enthousiast. De voorstelling wordt in 2018 hernomen.
- > uitwisselen, verbreden en verdiepen van expertise op Europees niveau op het gebied van CDT; Dit is tijdens de uitwisselingen in 2017 gebeurd. Niet alleen tussen de deelnemende jonge makers, ook tussen de artistiek leiders bleek veel verschil in ervaring en opvatting te zijn. Een leerzaam proces.
- > stimuleren van de mobiliteit van jonge makers, waarbij de toegang tot de Europese culturele markt bevorderd wordt; de drempel is zeker verlaagd voor de deelnemers om de grens over te gaan. Al was het alleen al omdat ze tijdens dit project zoveel ervaring op hebben gedaan in de Engelse taal. En daarnaast hebben ze ervaren dat de taal van de dans universeel is.
- > Grenzeloos krijgt een vervolg in 2018 met twee uitvoeringen op 4 en 5 mei.

Evaluatie:

Er is geëvalueerd door middel van evaluatie formulieren voor de deelnemende jonge makers, aangevuld met gesprekken.

B > TIJD VOOR TALENT

Doel:

Een impuls geven aan cultuurbeleid voor 65 plussers op gemeentelijk niveau. Stimuleren van kunstbeoefening door senioren, op basis van een methode.

Aanleiding:

Aanleiding voor het project is de vergrijzingsgolf in Nederland. Landelijk staat het thema 'senioren' in de schijnwerpers. Dit project levert gegevens over de culturele wensen van 65-plussers. Twee Friese pilotgemeenten Smallingerland en Achtkarspelen hebben als proeftuin gefunctioneerd. In 2018 wordt het project ook buiten de beide gemeenten uitgebouwd.

Rol Keunstwurk:

Er wordt gewerkt met partijen uit cultuur, welzijn en zorg in de betreffende gemeenten. Deze partijen hebben de uitvoerende rol. Keunstwurk fungeert als adviseur en verbinder en ondersteunt daarmee de werkgroepen in de Gemeenten Achtkarspelen en Smallingerland. Deze gemeenten en de provincie Fryslân ondersteunen dit project met extra middelen.

Partners:

Gemeente Smallingerland, Sunenz, De Lawei, Museum Dr8888, Bibliotheek Smallingerland, Maatschappelijke Ondersteuning Smallingerland, Gemeente Achtkarspelen, Cultureel Centrum De Wâldsang, Sociaal Cultureel werk It Koartling, Stichting Kearn, Stichting AanZet, Friese Wouden, Bibliotheken Noord Fryslân, Keunstkrite.

Resultaten:

Vraagmak(k)ers:

De bustour is in vier dorpen in Smallingerland en in acht dorpen in Achtkarspelen geweest. De dorpen zijn in overleg met de partners vastgelegd op basis van een sterkte/zwakte analyse; hoe ziet de infrastructuur eruit? Waar wordt al van alles gedaan en kan doorontwikkeling plaatsvinden, waar gebeurt niets en is het een uitdaging om mensen in beweging te brengen? In overleg met de partners is besloten om bij de bustour van het onderdeel Vraagmak(k)ers te focussen op de diepgang, het één op één contact met de doelgroep.

Er zijn op prikkelende wijze gesprekken gevoerd met de doelgroep. In totaal is met 140 ouderen gesproken. De informatie die hieruit voortkwam was zeer belangrijk, zowel voor de te ontwikkelen projecten als voor de algehele inventarisatie. Op beide vlakken wordt deze daarin verwerkt.

Cursus:

Voor aanvang van het ontwikkelen van de projecten is besloten om de deelnemende kunstenaars deel te laten nemen aan Lab-bijeenkomsten, in samenwerking met De Reis. Deze lab-bijeenkomsten zetten in op het ontwikkelproces, met de focus op de balans tussen de artistiek inhoudelijke kant en de sociaal maatschappelijke kant. Kunstenaars van beide projecten werkten middels intervisie aan de ontwikkeling van hun plannen. Daarbij geïnspireerd door deskundige professionals. Inventarisatie: De gegevens die in de bustour zijn opgehaald, worden in een publicatie samengevat. Deze publicatie wordt tijdens het eindsymposium in 2018 ter beschikking gesteld aan geïnteresseerden.

Projecten:

Tien projecten zijn in 2017 ontwikkeld en van start gegaan. Het streven was om 15 projecten uit te voeren in twee jaar. Gezien de ervaring in de loop van het traject is gebleken dat deze projecten intensieve begeleiding vragen en is gekozen voor de kwaliteit ervan. Deze tien projecten worden, met nog twee nieuw toe te voegen projecten, in de eerste helft van 2018 doorontwikkeld met drie doeleinden:

- 1 > Vergroten opschaalbaarheid naar de rest van de provincie;
- 2 > Doelgroep kwetsbare ouderen actief betrekken;
- 3 > Intergenerationeel werken.

Evaluatie:

Het gehele project is voorzien van monitoring, uitgevoerd door CAL-XL. In deze monitor zijn de volgende onderdelen opgenomen: De inventarisatie tijdens de bustour, het onderzoek over senioren en verenigingen, analyse van de ontwikkelde projecten, namen en informatie uit deelnemers. Deze gegevens worden ontsloten in een publicatie.

C > NEVER ENDING ORCHESTRA

Doelen:

Meer cohesie aanbrengen in de muziekwereld, en daarmee participatie en resultaten verhogen. Het stimuleren van muzikanten en hen door verbinding beter in beeld brengen in het culturele hoofdstad jaar 2018 en daarna. De algemene beeldvorming over het belang van muziek verbeteren.

Aanleiding:

De rol en functie van muziek staat in de belangstelling. Op landelijk niveau worden voor deze discipline extra middelen vrijgespeeld en uit onderzoek blijkt de belangrijke rol van deze discipline voor de ontwikkeling van cognitieve vaardigheden.

In Fryslân is muziek een populaire kunstdiscipline. Er wordt op zeer grote schaal gemusiceerd op diverse niveaus. Met de bedoeling meer cohesie aan te brengen in de muziekwereld, en daarmee participatie en resultaten te verhogen. In samenwerking met LF2018 en de belangrijkste partijen in de muziekwereld is een beweging op gang gebracht. Dit moet resulteren in 2018 in een Never Ending Orchestra die de muzikale mienskip zichtbaar maakt voor het publiek in 2018.

Rolverdeling:

Keunstwurk coördineert het geheel, biedt ondersteuning en zorgt voor verbinding. Neushoorn, OMF, Friesland Pop en City Proms zorgen voor de uitvoering.

Partners:

Fonds voor Cultuurparticipatie, LKCA, LF2018, centra voor de kunsten, Friesland Pop, CityProms, Pop Fabryk, Neushoorn, poppodia, netwerken, schouwburgen, festivals, coöperaties, muziekfederaties, OMF, amateurverenigingen, D'Drive.

Resultaten:

2017 stond in zijn geheel in het teken van de voorbereiding: inhoudelijk, samenwerking en financiering. Er is een betere samenwerking tussen allerlei partijen op het gebied van muziek binnen de provincie in gang gezet. Onder invloed van LF2018 wordt gestreefd dat we in 2018 een muzikale programmering in Leeuwarden en in de provincie kunnen realiseren.

Dit ziet er als volgt uit:

- > Presentaties in de gehele provincie voor jonge talenten, amateurs en semiprofs via de Neo Musiclabs en de muziek producties.
- > NEO samenwerking met tien muziekproducties in de provincie.
- > NEO zorg: onder de paraplu van NEO on Tour presenteren we verrassende muzikale optredens onder meer in verzorgingstehuizen.
- > NEO talent: met NEO Music Labs ontwikkelen we in de wijken van Leeuwarden en op tien plekken in de provincie een omgeving voor talenten om muzikale activiteiten, projecten en initiatieven een plek te geven tijdens LF2018.

D > LUD FAN DE MIDDELSEE

Lúd fan de Middelsee is het vervangende project voor 11 Fountains.

De samenwerking met project 11 Fountains is na overwegingen niet tot stand gekomen.

Doel:

Door samenwerking komen tot een muzikale ontdekkingsstocht in het kader van Under de Toer.

Aanleiding:

Op verzoek van de organisatie Under de Toer verzorgt Keunstwurk de coördinatie van dit deelproject. Ook de artistieke leiding wordt door Keunstwurk ingevuld. Deze wordt gefinancierd door Under de Toer.

Rol Keunstwurk:

Adviseur.

Partners:

Under de Toer, Samenwerkende muziekverenigingen Leeuwarden en omstreken.

Resultaten:

In 2017 zijn voorbereidingen gedaan, is het projectplan gerealiseerd en zijn de voorwaarden waaronder gewerkt kan worden zijn duidelijk gemaakt. In 2018 wordt deze productie uitgevoerd (september/oktober 2018).

Doel:

Invulling geven aan een dansproject voor LF2018, waarbij de dans in Fryslân zichtbaar wordt en bovendien een impuls krijgt. De dans wordt hierbij op verschillende niveaus beoefend en ingezet.

Aanleiding:

In opdracht van de organisatie LF2018 is in 2017 een project ontworpen waarin de dans de hoofdrol speelt. Aangezien deze kunstdiscipline dans nog niet expliciet in het programma voorkomt, kreeg dit prioriteit. Dit project komt niet voor in het productplan 2017.

Rol Kunstwerk:

Kunstwerk coördineert het geheel, biedt ondersteuning en zorgt voor verbinding. D'drive, Neushoorn, Kunstkade en De Harmonie zorgen voor de uitvoering.

Partners:

Kunstkade, LF2018, Friesland College - Artiest Dans, Jeugd Dans Opleiding, Stadsschouwburg De Harmonie, Neushoorn.

Resultaten:

Een projectplan is gerealiseerd en er is ook een bodem onder de financiering gelegd.

Het plan houdt in dat een aantal verschillende deelprojecten worden uitgevoerd, die dans op verschillende niveaus en met verschillende toepassingen in de provincie toont:

Festival de Friese Dansdagen:

Een vijfdaags festival van 4 t/m 8 oktober in Stadsschouwburg De Harmonie, poptempel Neushoorn en Filmhuis Slieker. Er zijn voorstellingen te zien die geprogrammeerd worden vanuit landelijk festival De Nederlandse Dansdagen en vanuit het LF2018 programma Strangers on Stage. Andere festivalonderdelen zijn workshops voor het Friese dansveld, open podia, expertmeetings en de presentatie van de festivalproducties Familie, Sprookje zonder Beperking en de Noord-Zuidlijn voor talenten.

4x8:

Als rode draad door De Friese Dansdagen heen loopt de wedstrijd 4x8. Het Friese dansveld wordt uitgenodigd om een stukje dans te maken van 4x8 tellen. Een aantal van deze frasen worden tot winnaar uitverkozen en tot één dans samengesmeed. Deze dans wordt door het jaar heen in 2018 voortdurend onder de aandacht gebracht en komt ook in de speciale 2018-app te staan. Tijdens het festival dient de 4x8 als collectief dansmoment voor alle festivalbezoekers.

Frieslands grootste stoelendans:

1000 stoelen staan op het Zailand, met evenveel mensen. Iedereen danst een choreografie rondom de stoelen, tot de muziek stopt. En steeds is er één stoel minder. Uiteindelijk staan er nog één stoel en één mens midden op het plein: de winnaar. In nauw overleg met diverse Friese dansdocenten wordt de stoelendans vormgegeven en georganiseerd onder artistieke leiding van Jenny Nijkamp.

Dance Battle XL:

Kunstkade organiseert ieder jaar de Dancebattle voor leerlingen van groep 7 van de basisscholen in Leeuwarden, onder leiding van choreograaf Jenny Nijkamp. In 2018 wordt de Dance Battle in een XL versie uitgevoerd; de leerlingen krijgen extra workshops en ook scholen uit het Voortgezet Onderwijs in de provincie kunnen meedoen door middel van een online battle. De winnaars van alle battles presenteren zichzelf tijdens De Friese Dansdagen in De Harmonie.

Noord-zuidlijn voor talenten:

Friese en Limburgse danstalenten gaan met elkaar de uitdaging aan om onder leiding van een gerenommeerd choreograaf, in 2018 verbonden aan De Nederlandse Dansdagen, een productie te maken. Zij werken zowel in Leeuwarden als in Maastricht met elkaar en staan zowel tijdens De Nederlandse Dansdagen als tijdens De Friese Dansdagen samen op het podium.

Familieduetten:

In Friesland worden leden van families uitgenodigd om met elkaar onder leiding van een Friese dansmaker een dansstuk te maken. Een deel van de dansmakers wordt daarbij gecoacht door een ervaren choreograaf. De choreografieën worden in de wijken of dorpen van de betreffende families opgevoerd met daarna een knallend familiedansfeest.

Sprookje zonder beperking:

In dit project staat inclusiedans centraal en heeft als doel mensen die andere mogelijkheden hebben volwaardig te laten participeren in de dans als kunst. Drie Friese dansdocenten worden door de Spaanse choreograaf Carmen Vilches begeleid in het maken van een voorstelling met mensen die andere fysieke en/of mentale mogelijkheden hebben.

Programma Stipe

Overzicht programma's, instrumenten, producten

Opzet van het programma

Binnen het programma Stipe verzorgt Keunstwurk informatie, advies en ondersteuning over cultuurdeelname in de vrije tijd (participatie), amateurkunst en cultuureducatie. We helpen onder meer om mooie nieuwe culturele initiatieven mogelijk te maken. Daarbij kijken we goed naar de doelgroepen, de hulpvraag en ontwikkelingen in de verschillende werkgebieden van Keunstwurk.

Dit programma wordt vormgegeven vanuit de instrumenten:

- a > advies en ondersteuning
- b > informatie
- c > prijzen
- d > ondersteuning koepels

A > STIPE - advies en ondersteuning

A.1 > ADVIES & ONDERSTEUNING OP MAAT

Doel:

Besturen van verenigingen en/of culturele organisaties, particuliere en professionele culturele initiatieven en ideeën verder helpen. Antwoorden formuleren op hulpvragen en waar nodig ondersteunen. Nieuwe Friese initiatieven op het gebied van kunst en cultuur een impuls geven.

Rol Keunstwurk:

Vraagbaak, wegwijzer, verbinder, advies en ondersteuning.

Resultaten:

In 2017 hebben we weer vele initiatieven verder geholpen. Een overzicht van alle activiteiten die door Keunstwurk zijn geadviseerd en ondersteund is te vinden in de bijlage.

De ondersteunde activiteiten bestaan uit:

- > initiatieven uit de Mienskip: advies via Stipe.frl (helpdesk) (95)
- > ondersteuning bij subsidieaanvragen van participatieprojecten (waaronder 2018-projecten) (8)
- > ondersteuning bij subsidieaanvragen van scholen (Impuls Muziek onderwijs in het po (36) en regeling VMBO en praktijkonderwijs (3)

A.2 > KUNST OP MAAT

Doel:

Objectieve advisering op het gebied van de plaatsing structurele kunstwerken in Fryslân.

Rol Keunstwurk:

Advies en ondersteuning. Keunstwurk verleent objectief advies aan overheden (gemeenten en provincie) en (semi) overheidsinstanties.

Opdrachtgevers:

Overheid: provincie Fryslân, Rijkswaterstaat, Gemeente Harlingen i.s.m. provincie Fryslân, Gemeente Leeuwarden, Gemeente De Fryske Marren, Gemeente Dongeradiel

Burgerinitiatieven: wijkpanel binnenstad Leeuwarden, dorpsbelang Goutum.

> KUNST IN DE OPENBARE RUIMTE: ADVIES IN ONDERSTEUNING VAN HET PLAATSINGSPROCES

Resultaten:

Opdrachtgevers in 2017

- 1 > Advisering voor Gemeente Leeuwarden/ VRIJ BAAN definitief ontwerp kunstopdracht fietstunnels Europaplein Leeuwarden, uitgevoerd door Koen Taselaar i.s.m. Koninklijke Tichelaar Makkum. Opgeleverd november 2017.
- 2 > Advisering voor Gemeente Leeuwarden/VRIJ BAAN aan Stephenson-viaduct/Marshallweg in Leeuwarden. Oplevering vindt plaats begin 2018.
- 3 > Advisering kunstopdracht voor wijkpanel binnenstad Leeuwarden inzake ontmoetingsgelegenheid binnenstadsbewoners Leeuwarden uitgevoerd door kunstenaarsduo Groenewoud/Buij in combinatie met herinrichting Blokhuisplein door Gemeente Leeuwarden. Oplevering 2018.
- 4 > Advisering voor provincie Fryslân en Gemeente Harlingen bij kunstopdracht voor N31 voor twee wanden van de nieuwe ovonde. Uitvoering door beeldend kunstenaar Jan Roos en Harlinger Tegelfabriek. Oplevering 2018
- 5 > Advisering voor provincie Fryslân bij kunstopdracht voor N381 nabij Appelscha. Presentatie selectie kunstenaars, planning contract e.d. voor uitnodiging uitvoering schetsopdracht. Schetsopdracht en definitieve opdracht vindt in 2018 plaats. De uiteindelijke oplevering 2019.
- 6 > Advisering bij kunst in openbare ruimte op plein in Damwoude, presentatie mogelijke kunstenaar voor schetsopdracht. Beoogde oplevering 2018/2019.

> ADVIES OVER HET ONTWERP EN REALISATIE VAN STEKJES.

- 1 > Stekje Firdgum in kader project Terpen- en Wierdenland is 20 oktober officieel in gebruik genomen. In het kader van het zelfde project is aan drie geselecteerde kunstenaars/ontwerpers voor Hallum in oktober een schetsopdracht verstrekt. Het gaat daarbij om meerdere ontmoetingsplekken in het terpdorp.
- 1 > In het kader van de herbeleving van de Friese Waterlinie is een schetsopdracht voor een stekje bij de gerenoveerde Bekhofschan bij Oldeberkoop in het laatste kwartaal van het jaar in gang gezet. Onderdeel van de opdracht is dat er wordt gewerkt met kinderen van de basisschool.
- 1 > Een stekje bij de schans in Heerenveen kan worden uitgevoerd. Dit proces is in werking gezet. Wordt in 2018 afgeleverd.

B.1 > INFORMATIE

B.1a > WEBSITES

Doel:

Digitaal beschikbaar maken van data, kennis, gegevens en veel gevraagde algemene informatie voor het veld. Het onderwijs op de hoogte houden van actuele ontwikkelingen en mogelijkheden van het Kunstonderwijs.

a > kultuerfilter.nl

Het doel is deels gerealiseerd. Zomer 2017 is het vernieuwde Kultuerfilter in gebruik genomen. De site biedt aanbod, inspiratie en nieuws. Op dit moment biedt Kultuerfilter de sector een statisch podium om haar aanbod te presenteren. Daarnaast wordt informatie over cultuureducatie binnen Fryslân ontsloten. De site is doorlopend in ontwikkeling. Aanpassingen zijn er op gericht dat Kultuerfilter een modern, interactief platform wordt, waar vanuit onderwijs en cultuursector effectief informatie wordt uitgewisseld.

Beoogde resultaten:

- > *Kultuerfilter aanpassen aan het vernieuwde programma KEK!2017-2020.* KEK2 wordt gepresenteerd op Kultuerfilter en vertegenwoordigt een substantieel deel van de site. Omgekeerd kan echter ook gesteld worden dat KEK! zich heeft aangepast aan het vernieuwde Kultuerfilter. Beiden hebben zich hand in hand met elkaar ontwikkeld.
- > *De site klantvriendelijker uitbouwen, zodat informatie adequaat aansluit bij actuele ontwikkelingen in Fryslân.* De opzet en vormgeving van Kultuerfilter zijn het afgelopen jaar in een nieuw jasje gestoken. Op dit moment kan de site worden gekarakteriseerd als werkbaar, maar nog onvoldoende klantvriendelijk. Er worden deels al sterke 'labels' gepresenteerd (KEK2, UurCultuur, de LF2018 Karavaan) maar de indeling en lay-out zijn voor gebruikers verwarrend.
- > *1.400 abonnees.* De nieuwsbrief is in januari 2018 voor het eerst sinds voorjaar 2017 verstuurd, naar 752 abonnees. Het relatief geringe aantal abonnees is terug te voeren op het gegeven dat de Kultuerfilter communicatie op een lager pitje heeft gedraaid vanwege personele ontwikkelingen.

b > STIPE.FRL

Het doel voor het Prikbord op Stipe.frl was 50 projecten. In 2017 hebben 34 initiatiefnemers hun projecten op Stipe geplaatst. Eind 2017 staan in totaal 70 relevante projecten op het Prikbord en is het 2.853 keer bezocht. Op de website zijn in 7.700 bezoekers geweest die in totaal 11.000 keer Stipe.frl hebben bezocht. De meest bezochte onderdelen zijn het Prikbord, de fondsendatabase, de Toolbox en de Kennisbank. De Toolbox, waar initiatiefnemers hun projectplan online kunnen uitwerken, is 1894 en De Kennisbank 1.080 keer bezocht. In het kader van Stipe.frl organiseert Keunstwurk workshops en worden presentaties gegeven op avonden over Leeuwarden-Fryslân2018. De thema's waren voornamelijk gericht op het schrijven van een projectplan, artistieke-inhoudelijk advies en het organiseren van de financiën. In totaal zijn er elf workshops geweest en vier presentaties door de provincie. Samen hadden ze een bereik van 310 mensen.

Helpdesk/advies op maat:

Projecten kunnen met vragen ook langs komen voor een persoonlijk gesprek. Daarnaast worden vragen beantwoord via de email en in telefonisch contact. In 2017 hebben we rond de 100 mensen van advies op maat voorzien.

- c > **Friese muziekbrigade**
Realisatie friesemuziebrigade.nl (een samenwerking van onder meer Keunstwurk, Leeuwarden-Fryslân 2018, Ateliers Majeur en Cultuur Kwartier Sneek).
- d > **Databank artistieke professionals**
In 2017 is de website van Keunstwurk, inclusief de databank met professionals compleet vernieuwd. Het is daardoor voor professionals eenvoudiger geworden om een profiel aan te maken en te bewerken en het is voor bezoekers veel aantrekkelijker geworden om die profielen te bekijken.
Door de transitie hebben we niet actief nieuwe professionals kunnen werven voor het platform. Daardoor is het aantal professionals in de databank iets achtergebleven op de doelstelling.
Er is een dynamische, nieuwe omgeving gecreëerd op de website waar professionals (Cultuurmakers) zich op een eigentijdse manier kunnen presenteren (Mijn Keunstwurk). Het nieuwe CMS dat de grondslag ligt aan de website biedt veel mogelijkheden voor de toekomst en geeft ons de tools om professionals nog beter te ondersteunen bij hun profilering.
Door de overgang naar een nieuwe website kunnen we de exacte bezoekersaantallen nog niet in kaart brengen.
- e > **KORF**
Als onderdeel van de nieuwe website is de database Kunst in de Openbare Ruimte Fryslân (KORF) vernieuwd en voorzien van een interactieve kaartfunctie met zoek- en filtermogelijkheden.
- f > **Fondsen in Fryslân**
Het overzicht van fondsen voor culturele doelstellingen is overgezet naar een nieuwe database als onderdeel van de website keunstwurk.nl. Daarnaast is er een begin gemaakt met het organiseren van 'spreekuren' met individuele fondsen.
Met de nieuwe fondsendatabase kunnen we makkelijker fondsen inventariseren en ontsluiten. Daarnaast is het voor gebruikers eenvoudiger om geschikte fondsen te vinden door een beter opmaak en filter. De eerste spreekuren hebben plaatsgevonden.
- g > **Noord-pool.nl**
Noord-pool.nl biedt een actueel overzicht van professionals uit de culturele sector in Fryslân, Drenthe en Groningen die belangstelling hebben voor een functie als adviseur of bestuurder/toezichthouder.
- h > **voordekunst.nl**
Keunstwurk is partner van de crowdfunding site voordekunst.nl. Tot op heden zijn er 28 Friese initiatieven succesvol afgerond en is er € 169.771 gedoneerd.

De Keunstwurk nieuwsbrief:

In 2017 is een e-mailmarketing systeem (MailChimp) geïmplementeerd waarmee de nieuwsbrieven meer gestructureerd kunnen worden verstuurd, conform aankomende GDPR wetgeving. In totaal worden er vier nieuwsbrieven uitgegeven waarmee we trends, ontwikkelingen, advies en aanbod delen.

Met het nieuwe e-mailmarketing systeem kunnen we makkelijker nieuwsbrieven opmaken en versturen. Een nieuwe koppeling met de website maakt het bovendien eenvoudiger om je aan te melden.

Niet onderdeel van de oorspronkelijke doelstelling maar wel uitgegeven:

- > Nieuwsbrief workshops, cursussen en bijeenkomsten en nieuwsbrief Boekingskrant Fryslân
- > Keunstwurk nieuwsbrief: 2.558 lezers
- > Kultuerfilter nieuwsbrief: 745 lezers
- > LF2018 Junior: 100 lezers

Toelichting LF2018: Doordat de plannen om het onderwijs te betrekken bij LF2018 in 2017 geconcretiseerd zijn, kon de nieuwsbrief worden opgeheven. Voor het voortgezet onderwijs is het project Karavaan opgezet. Het primair onderwijs wordt voorzien van goede activiteiten. Beide werkwijzen worden met het onderwijs gecommuniceerd via Kultuerfilter.nl

a > **GERRIT BENNER PRIJS****Doelen:**

Stimuleren van kunstenaars en het geven van een impuls aan de sector.

Rol Keunstwurk:

Juryvoordracht, uitnodiging deelnemers, organisatie jurybijeenkomst.

Partners:

Provincie Fryslân, Fries Museum inzake uitreiking en tentoonstelling

Resultaten:

Voordacht jury: de jury bestond uit Yasmijn Arram, freelance kunstcriticus en curator. Hans van Bentem, beeldhouwer, Rudy Hodel, oud conservator Moderne Grafiek van het Fries Museum, (freelance) curator. Mariette Dölle, directeur van museum Kranenburg, Toos Arends, conservator van CBK Drenthe. Voorzitter van de jury was Mariette Dölle.

Uitnodiging deelnemers: Uitnodiging deelname beeldend kunstenaars werd verstuurd via kunstenaarsbestand Keunstwurk.

Vorbereiden jury en organisatie jurybijeenkomst: Voorafgaand aan de jurybijeenkomst kregen de juryleden de lijst met 26 inzendingen op alfabetische volgorde toegestuurd. Deze was voorzien van motivatie en documentatie van de beeldend kunstenaar. De jury kon zo reeds een voorselectie maken.

Jurybijeenkomst: Jurybijeenkomst vond plaats op 13 september 2017. De voorgeselecteerde inzendingen zijn aan de hand van het geleverde documentatiemateriaal uitgebreid besproken, om geleidelijk tot een steeds nauwere selectie te komen. Tijdens de slotronde werd uiteindelijk de winnaar bepaald. De jury kende unaniem de GERRIT BENNER Prijs voor Beeldende Kunst 2017 toe aan Pedro Bakker. Een eervolle vermelding werd toegekend aan Machteld van Buren.

Uitreiking en expositie: De uitreiking vond plaats in het Fries Musum op vrijdag 3 november 2017. De winnende kunstenaar ontving van gedeputeerd Sietske Poepjes, naast een oorkonde, een bedrag van 4.000 euro. De kunstenaar met een eervolle vermelding ontving een oorkonde en 1.000 euro.

Daarnaast is er door Fries Museum een tentoonstelling samengesteld met werk van Pedro Bakker. Een overzicht van zijn werk, gemaakt in de periode 2015/2016 was te zien t/m 31 december 2017.

b > VREDEMAN DE VRIES PRIJS

Doel:

Stimuleren van kunstenaars en het geven van een impuls aan de sector.

Rol Keunstwurk:

Oproep deelname, jurering, begeleiden schrijven juryrapport, bekendmaking genomineerden, content leveren voor site en special De Moanne, prijsuitreiking.

Partner:

Provincie Fryslân.

Resultaten:

- > 50 inzendingen
- > 80 bezoekers prijsuitreiking
- > 7 genomineerden
- > 1 prijswinnaar
- > 2 eervolle vermeldingen
- > 2.420 bezoekers op de site
- > 680 uitgebrachte stemmen

Het aantal inzendingen is nagenoeg gelijk aan voorgaande editie. Opvallend was dat er 20% meer maatschappelijk gerelateerde onderwerpen waren

De lezing bij de prijsuitreiking sloot hier goed op aan en ging over noodzaak van design in een veranderende samenleving.

Aantal stemmen; 680 op site voor publieksprijs was (ondefinieerbaar) veel lager dan in 2015; 2.300.

Extra was dit jaar een special van De Moanne over ontstaan, verloop en perspectief van vormgeving in Fryslân.

c > PYT VAN DER ZEE PRIJS

Doel:

Het geven van een impuls aan de sector.

Rol Keunstwurk:

Oproep deelname, jurering, begeleiden schrijven juryrapport, bekendmaking genomineerden, prijsuitreiking, voorbereiding en regie van de avond. Met programma en gastoptredens en speeches.

Partner:

provincie Fryslân.

Resultaten:

Zeventien ingestuurde stukken. Verwerking en verzending door Keunstwurk.

Vijf juryleden die de amateurtheater op alle niveaus vertegenwoordigen:

Oeds Westerhof, Bouke Oldenhof, Henk Roskammer, Anja Steegstra, Antine Zijlstra

Winnaar: Berne Iepenloftspul uit Easterwierum.

d > FEDDE EN MARTHA BERGSMA PRIIS

Doel:

Stimuleren van kunstenaars.

Rol Keunstwurk:

Oproep deelname, jurering, begeleiden schrijven juryrapport, bekendmaking genomineerden, prijsuitreiking, voorbereiding en regie van de avond. Met programma en gastoptredens en speeches.

Partners:

Bestuur van de Fedde en Martha Bergsma Priis, provincie Fryslân.

Resultaten:

Elf genomineerden, 200 aanwezigen, vijf juryleden die het amateurtheater op alle niveaus vertegenwoordigen:

Oeds Westerhof, Bouke Oldenhof, Henk Roskammer, Anja Steegstra, Antine Zijlstra.

Winnaar Veteranen: Bouke Oldenhof.

Eervolle vermelding: Elmar Kuiper.

D > ONDERSTEUNING KOEPELS

Doel:

De -vaak door vrijwilligers bezette- besturen van de koepels worden voorzien van professioneel en objectief advies. In gezamenlijkheid bedienen van de achterban met advies en ondersteuning.

Rol Keunstwurk:

Advies en ondersteuning.

Resultaten:

Keunstwurk biedt ondersteuning aan de koepelorganisaties voor amateurkunst in Fryslân. De ondersteuning bestaat uit inhoudelijke ondersteuning en secretariële en/of administratieve werkzaamheden. Alle acties worden in nauw overleg met het betreffende bestuur van een koepelorganisatie uitgevoerd. Bij zowel de SAKO, OMF en STAF is een Keunstwurk-adviseur aanwezig bij de bestuur bijeenkomsten. Keunstwurk biedt praktische ondersteuning bij de uitvoering van het programma Korpsen in de Klas (OMF), en Sjongfestival foar bern (SAKO).

Financieel verslag 2017

	2017
UITGAVEN	€ x 1000
Personeel	1.106
Huisvesting	166
Kantoor	58
Organisatie	54
Afschrijvingen	15
Activiteiten en projecten	1.260
Overige	78
Totaal	2.737
INKOMSTEN	€ x 1000
Algemeen	60
Activiteiten en projecten	1.090
Vrijval passiva/voorzieningen	12
Subsidie Provincie Fryslân	1.513
Totaal	2.675
RESULTAAT	-62
Ten laste van bestemmingen	62
Saldo na bestemmingsbesteding	0

Bijlage

Bestuurssamenstelling Keunstwurk 2017

naam	bestuursfunctie
Skelte Brouwers	voorzitter
Johan Vlasman	penningmeester
Fonny Postma	secretaris
Margriet van Zonneveld - Drost	lid
Peter van den Broek	lid
Hester Witteveen	lid

Keunstwurk in de media

> MEDIA AANDACHT IN 2017

LC, Het Friesch Dagblad, Het dagblad van het Noorden en de 38 weekbladen van NDC mediagroep

artikelen over Keunstwurk	9	artikelen
artikelen waarin Keunstwurk genoemd is	123	artikelen

> RADIO/TV

Omrop Fryslân tv	2
Omrop Fryslân radio	0
Omrop Fryslân online	5
GP tv	0

> OVERZICHT ARTIKELEN RADIO/TV/KRANT SPECIFIEK OVER KEUNSTWURK

titel	datum	krant/omroep
Cultuurfonds Fryslân steunt cultuur en natuur	28-12-2017	Drachtster Courant
Cultuurfonds Fryslân steunt cultuur en natuur	28-12-2017	De Woudklank
Licht, nacht, lucht, ruimte, stilte en tijd	23-12-2017	Friesch Dagblad
Basisskoallen drok mei tariedingen iepening LF2018	15-12-2017	omropfryslan.nl
Deelname aan LF2018 geregeld voor Talanters	14-12-2017	Leeuwarder Courant Editie Noord
Freeze: differentiatie in Friese pop	14-12-2017	Leeuwarder Courant Editie Noord en Zuid
Deelname aan LF2018 geregeld voor Talanters	14-12-2017	Leeuwarder Courant Editie Zuid
Cultuurdag voor zorg bij Keunstwurk	13-12-2017	Huis aan Huis Leeuwarden
Houtgehage ontwikkelt eigen talent	12-12-2017	Friesch Dagblad
Cultuur waarschuwt: slechte beurt van Friesland	8-12-2017	Leeuwarder Courant Editie Zuid en Noord
Kunst en festivals in Friesland: we staan voor een tweesprong	6-12-2017	Friesch Dagblad
Museum dreigt half jaar te sluiten	29-11-2017	Leeuwarder Courant Editie Zuid en Noord
Musea: Fries subsidiebeleid is sluipend gif	28-11-2017	Friesch Dagblad
Een dirigent dwingt het orkest met de ogen	28-11-2017	Leeuwarder Courant Editie Zuid en Noord
'Wachten op visite' geeft eenzaamheid een gezicht	22-11-2017	Friesch Dagblad
Cultuurgeld naar zes stedelijke regio's	21-11-2017	Friesch Dagblad
Mannenkookgroep	21-11-2017	Nieuwsblad van Noordoost Friesland
Taal-Kit voor de hele provincie	18-11-2017	Leeuwarder Courant Editie Noord en Zuid
Een Overgang met en zonder pijn	15-11-2017	Sneeker Nieuwsblad
Een Overgang met en zonder pijn	15-11-2017	Bolswards Nieuwsblad
Iepening LF2018 mei alle basisskoallen fan Fryslân	11-10-2017	omropfryslan.nl
Bijdrage voor talenten en bruggenkunst	21-10-2017	Leeuwarder Courant Editie Zuid en Noord
Tûzenen euro's foar Fryske kultuer en natuer	20-10-2017	omropfryslan.nl
De Reis	4-10-2017	2018.nl
Tobbedûnsje en preamskuorre tijdens merke Terherne	13-9-2017	Zuid-Friesland
Tobbedûnsje en preamskuorre tijdens merke Terherne	13-9-2017	Jouster Courant
LF2018-lied vandaag te beluisteren	2-9-2017	Friesch Dagblad
Konijntje in een niemandsland	1-9-2017	Leeuwarder Courant Editie Zuid
Konijntje in een niemandsland	1-9-2017	Dagblad van het Noorden Drenthe Zuidoost
Agenda	31-8-2017	Friesch Dagblad
De komst van Leeuwarden-Fryslân 2018	19-8-2017	Friesch Dagblad
Het Friese amateurtheater: nieuwe input is het behoud van sterke worteling	19-8-2017	Friesch Dagblad
Agenda	16-8-2017	Friesch Dagblad
Agenda	11-8-2017	Friesch Dagblad
De ôfstân nei de befolking is te grut	11-8-2017	Friesch Dagblad

Gezocht: plek voor Foekjes benen	10-8-2017	Leeuwarder Courant Editie Noord
Gezocht: plek voor Foekjes benen	10-8-2017	Leeuwarder Courant Editie Zuid
Agenda	4-8-2017	Friesch Dagblad
Agenda	3-8-2017	Friesch Dagblad
Zevende Gerrit Benner Prijs-winnaar gezocht	14-7-2017	Nieuwsblad van Noordoost Friesland
Cabaret in Friese autogarage	7-7-2017	Friesch Dagblad
Ratten vangen is toch veel zwaarder dan verwacht	3-7-2017	Friesch Dagblad
Finale The Voice tijdens Simmerdeis Festival	21-6-2017	De Woudklank
Finale The Voice tijdens Simmerdeis Festival	21-6-2017	Drachtster Courant
Starbarn: sterren zien, 's nachts en overdag	12-6-2017	Leeuwarder Courant Editie Zuid
Starbarn: sterren zien, 's nachts en overdag	12-6-2017	Leeuwarder Courant Editie Noord
Sterrenschuur voor het Bildt	9-6-2017	Friesch Dagblad
De Reis als vliegwiel voor verandering	9-6-2017	Nieuwsblad van Noordoost Friesland
Korpsen zijn leuk, werving moet anders	3-6-2017	Friesch Dagblad
Kinderen componeren een symfonie van het gezoem van hommels	2-6-2017	Friesch Dagblad
Keunstwurk in Europees project	1-6-2017	Friesch Dagblad
Blazen voor meer onderwijs	30-5-2017	Friesch Dagblad
Poepjes moet meer cultuurwerk tonen	26-5-2017	Friesch Dagblad
Uur cultuur op Dr. Theun de Vriesskoalle	24-5-2017	Kollumer Courant
Uur cultuur op Dr. Theun de Vriesskoalle	24-5-2017	Nieuwe Dockumer Courant
The Voice of Drachten	24-5-2017	Drachtster Courant
The Voice of Drachten	24-5-2017	De Woudklank
Nynke Rixt Jukema seach in sylskip	20-5-2017	Friesch Dagblad
Podia	18-5-2017	Leeuwarder Courant Editie Noord
Podia	18-5-2017	Leeuwarder Courant Editie Zuid
Wat Zijn We Van PLAN?	17-5-2017	Zuid-Friesland
Wat Zijn We Van PLAN?	17-5-2017	Bolswards Nieuwsblad
Wat Zijn We Van PLAN?	17-5-2017	Heerenveense Courant
Wat Zijn We Van PLAN?	17-5-2017	Sneeker Nieuwsblad
Nieuwe studie naar Fries muziekonderwijs	16-5-2017	Leeuwarder Courant Editie Zuid en Noord
Undersyk nei muzykûnderwiis bûten skoallen om	15-5-2017	omropfryslan.nl
Een vol jaar 2018 (2)	13-5-2017	Leeuwarder Courant Editie Zuid
Leeuwarden koopt architectuurschip Gunnar Daan	13-5-2017	Leeuwarder Courant Editie Zuid en Noord
Scholen lokken	13-5-2017	Leeuwarder Courant Editie Noord en Zuid
Openhartige ouderen in 'Grize lok 3.0'	12-5-2017	Friesch Dagblad
Podia	11-5-2017	Leeuwarder Courant Editie Zuid en Noord
Toneel	10-5-2017	Friesch Dagblad
Geluidskunst te Rijs	6-5-2017	Leeuwarder Courant Editie Zuid en Noord
Tijd Voor Talent nodigt ouderen Surhuisterveen uit	3-5-2017	De Feanster
Tijd Voor Talent nodigt ouderen uit	2-5-2017	Nieuwsblad van Noordoost Friesland
Laten we praten over de kunst	29-4-2017	Friesch Dagblad
Top Secret Drum Corps naar Proud on Stage	20-4-2017	Friesch Dagblad
Jeugd en toekomst	15-4-2017	Leeuwarder Courant Editie Zuid en Noord
Herinnering aan Tsjêbbe Hettinga vasthouden	8-4-2017	Friesch Dagblad
Oarlochsferhalen oer bysûndere en deistige saken	8-4-2017	Friesch Dagblad
Wachten op visite	6-4-2017	(Leeuwarder Courant Editie Zuid en Noord
Tijd voor talent: in gesprek over cultuur	5-4-2017	Drachtster Courant
Fryslân DOK - De grins	4-4-2017	omropfryslan.nl
Onderzoek naar aanbod muzikeducatie	4-4-2017	Friesch Dagblad
Liever geen politiek in het theater	3-4-2017	Friesch Dagblad
Vijftig dansers op de vlucht	1-4-2017	Leeuwarder Courant Editie Zuid en Noord
Educatieprogramma Friese kastelen	31-3-2017	Nieuwsblad van Noordoost Friesland
Scholieren Betrekken Bij KH2018	28-3-2017	Leeuwarder Courant Editie Zuid
Grote levensthema's bij het publiek op schoot Stockholm	22-3-2017	Friesch Dagblad
Ingetogen en opera-achtig werk bij Cov Heerenveen	21-3-2017	Friesch Dagblad
Werkconferentie over talentontwikkeling	13-3-2017	Friesch Dagblad
Kinderen ontdekken hun talent via de grutto	2-3-2017	Friesch Dagblad
Keunstwurk op pad om ouderen te ontmoeten	27-2-2017	Friesch Dagblad
Als de meester enthousiast voor muziek is, scheelt dat al heel veel	20-2-2017	Friesch Dagblad
Nieuwe opzet voor provinciaal project	20-2-2017	Friesch Dagblad

Koperpoetsen (2)	18-2-2017	Leeuwarder Courant Editie Zuid
Easger Aukema wint Ut 'e Keunst	16-2-2017	Balkster Courant
Masterclasses voor winnaars Ut 'e Keunst	15-2-2017	Zuid-Friesland
Masterclasses voor winnaars Ut 'e Keunst	15-2-2017	Jouster Courant
Eerste Ut 'e Keunst smaakt naar meer	13-2-2017	Friesch Dagblad
Een postmoderne detective	9-2-2017	Leeuwarder Courant Editie Noord
Een postmoderne detective	9-2-2017	Leeuwarder Courant Editie Zuid
Grote deelname 48e Solistenconcours Femuza	8-12-2017	Bolswards Nieuwsblad
Grote deelname 48e Solistenconcours Femuza	8-12-2017	Sneeker Nieuwsblad
Cultuurles is straks goed op alle basisscholen	3-2-2017	Friesch Dagblad
Basisschoolkinderen naar Theater Sense	31-1-2017	Nieuwsblad van Noordoost Friesland
Cultuurmonitor voor Friese verenigingen	27-1-2017	Nieuwsblad van Noordoost Friesland
Schooljeugd naar theater	25-1-2017	Nieuwe Dockumer Courant
Concert Birds & Brass	25-1-2017	Zuid-Friesland
Concert Birds & Brass	25-1-2017	Jouster Courant
Rtl zoekt kinderen voor musical-proefles	20-1-2017	Friesch Dagblad
Eenzame ouderen gezocht voor dansvoorstelling	17-1-2017	Friesch Dagblad
Mensen het theater aanreiken	13-1-2017	Dagblad van het Noorden Groningen Oost en West
Jouster instanties lanceren solistenconcours Ut 'e Keunst	11-1-2017	Jouster Courant
Jouster instanties lanceren solistenconcours Ut 'e Keunst	11-1-2017	Zuid-Friesland
Inschrijving Solistenconcours Femuza	11-1-2017	Sneeker Nieuwsblad
Grote kwasten voor Yoke Hagen	11-1-2017	De Woudklank
Inschrijving Solistenconcours Femuza	11-1-2017	Bolswards Nieuwsblad
Bugelspeler Muller neemt GBmusic over: 'Ik wil mensen raken met muziek'	10-1-2017	Nieuwsblad van Noordoost Friesland
Kielzog op eigen benen verder	7-1-2017	Dagblad van het Noorden Groningen Oost
Kielzog op eigen benen verder	7-1-2017	Dagblad van het Noorden Groningen Stad
Nieuw solistenconcours voor jong talent	6-1-2017	Friesch Dagblad
Onderzoek naar 'meimakers'	3-1-2017	Friesch Dagblad

> OMROP FRYSLAN TV

Sjonge yn de taal fan de klasse	10-10-2017	omropfryslan.nl
'Tiid foar Talint' is yn Bûtenpost begûn	2-3-2017	omropfryslan.nl

> VERSTUURDE PERSBERICHTEN IN 2017: 15

- 1 Start Friese cultuurverenigingsmonitor
- 2 Wês wiis mei talint! werkconferentie talentontwikkeling
- 3 De kracht van amateurkunst in Smallingerland
- 4 Haarscherp beeld van de muzikeducatie in Fryslân
- 5 Ynleverje manuskripten Fedde & Martha Bergsma Priis 2017
- 6 Aandacht voor de muzikeducatie in Fryslân
- 7 Nacht aan het Wad
- 8 Boekpresentatie Goena Goena 23 juni
- 9 Vormgevingsprijs 2017
- 10 Dwarskijkers Smart Villages
- 11 fulkaan Simmer Akademy primeur openingslied
- 12 Boekingsmarkt Fryslân
- 13 De kracht van muziek in Smallingerland
- 14 Cultuurmarkt voor de zorg
- 15 Dwarskijkers Slow Art

Online jaaroverzicht 2017

> WEBSITE (BEZOEKERS)

website	aantal Gem.	bezoekduur
keunstwurk.nl	35.719	2:08
kultuerfilter.nl	2.081	4:41
stipe.frl	7.821	2:36

> SOCIAL MEDIA (VOLGERS)

kanaal	Facebook	Twitter
Keunstwurk	1.838	1.448
Muzyk	1.344	546
educatie	242	927
dans	543	257
theater	306	208
beeldende Kunst	162	40
design	187	219

> NIEUWSBRIEVEN (ABONNEES)

Nieuwsbrief	Abonnees
Keunstwurk	2.550
Kultuerfilter	751

> TOPVERMELDING (TWITTER)

Topvermelding 42 interacties verdiend

Klaas Sietse Spoelstra

@klaassietse · 2 sep.

Bysûnder. Wrâldprimeur "seis oere thús" fan
[@nynkelaverman](#) spile troch de Fulkaan-
klas fan [@Keunstwurk](#) yn [@DeLawei](#)
pic.twitter.com/4uYv2FXKzq

TOPTWEETS

Keunstwurk @Keunstwurk · 3 mrt. 2017

Mis dit niet: werkconferentie talentontwikkeling op 15 mrt - met [@kunstbende](#) [@Frieslandpop](#) [@OerolFestival](#) [@Meeuw_JTS](#) keunstwurk.nl/over-keunstwurk...
pic.twitter.com/TNP55DwKhA

Keunstwurk @Keunstwurk · 7 apr. 2017

Terugblik op de drukbezochte Werkconferentie [#Talentontwikkeling](#) [@kunstbende](#) [@Frieslandpop](#) [@OerolFestival](#) [@Meeuw_JTS](#) keunstwurk.nl/over-keunstwurk... pic.twitter.com/7s1uyCpE3u

Keunstwurk @Keunstwurk · 13 jul.

Cultuurparticipatie als remedie tegen vergrijzing in Fryslân. cultuurparticipatie.nl/magazine/tijd-...

Keunstwurk @Keunstwurk · 28 aug.

Op zoek naar een leuke, uitdagende baan? Wij zoeken een communicatie- en marketingcollega. Solliciteren kan tot en met 31 augustus! twitter.com/Keunstwurk/sta...

Keunstwurk @Keunstwurk · 3 sep.

Vandaag staan we op het [@UITIwd!](#) Kom langs en ontdek hoe jij met Keunstwurk mee kunt doen aan de projecten voor [#LF2018!](#) [#zonnetje](#) [#koffie](#)
pic.twitter.com/dQXep44PEw

Keunstwurk @Keunstwurk · 19 okt.

Mooie plannen, maar gebrek aan financiën? Leer fondsenwerving tijdens de workshop op 31/10 in Franeker [#Stipe](#) stipe.fr/agenda/fondsen...

Keunstwurk @Keunstwurk · 30 nov.

Verdient jouw erfgoededucatie project voor primair onderwijs een plek in de spotlights? Doe dan mee aan de wedstrijd het beste erfgoededucatie project van Fryslân 2018! Opgeven kan tot 9 februari 2018. keunstwurk.nl/over-keunstwurk...

KEUNSTWURK

Keunstwurk

Postbus 1288, 8900 CG Ljouwert / Leeuwarden

Bezoekadres / bezoekadres:

Wissedwinger 1, 8911 er Ljouwert / Leeuwarden

t (058) 234 34 34

e info@keunstwurk.nl

i www.keunstwurk.nl